РЕСПУБЛИКАДИН ОБЩЕСТВЕННО–ПОЛИТИЧЕСКИЙ ГАЗЕТ

Лезги Газет

Жуван Ватан, ватанэгьлияр, дидед чIал хуьх!

1920–йисалай акъатзава **N 31** (10728) **хемис 4–август,** 2016–йис **WWW.LEZGIGAZET.RU** Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - **10 манат**

"ШАРВИЛИ" - халкь гьалибвилерал гьизвай сувар!

(Шарвилидин куьмекдалди чна халкьдин баркаллувилер арадал хкида)

Шикилар ягъайбур - Къ. АЛИЕВ, ДШЕРИФ

2

“ШАРВИЛИ” - халкь гьалибвилерал гьизвай сувар!

(Шарвилидин куьмекдалди чна халкьдин баркаллувилер арадал хкида)

1 ◂

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ
Дагъви ШЕРИФ

30 июлдиз Ахцегьа - Шарвилидин гъвечIи ватанда - лезгийрин игитвилин эпосдин 17-сувар кьиле тухвана. Талукь тир лозунгралдини плакатралди безетмишнавай къадим шегьердиз гьеле виликамаз кьуд патахъай, гьатта Азербайжандай, Туьркиядай, Къазахстандай, Германиядайни кваз ватанперес ватанэгьлиярни мугьманар - Шарвилидин невеяр кIватI хъхьанвай. ЦIинин йисан “Шарвилидин” суварин кьетIенвал - ам РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипова малумарай “Дагъларин йисан” мярекатрин (28-июлдиз ина республикадин Дагъларин форумдин “Элкъвей стол” ва мергьяматлувилин “Просвещение” фондунин “Лезги сес - 2016” конкурс-фестивални кьиле фена) сергьятра аваз тешкилнавай.

Халкьдин тарихдинни гележегдин зурба вакъиадиз, руьгьдин игьтияждиз элкъвенвай “Шарвили” эпосдин багьа сувар, адет хьанвайвал, сятдин иридаз кьавалри КIелез хивяй сегьерар яна, эл хабардар авунилай башламишна.

Гьа са вахтунда Кьиблепатан районринни шегьерин дестейри, чпин майданар къурмишиз, анрал милли тIуьнар гьазуриз, демер кутазва. Халкьдин сенятkарри чпин яратмишунрин выставкаяр ачухзава. Энгел тахьун патал бязи районрин векилри, гьеле са югъ виликамаз атана, гьазурвилер акунвай. КIунчI гьар жуьре цукьвералди къешенг, атирлу тирвал, гьар са райондин майдандихъни вичиз хас лишанар, кьетIенвилер ава. Югъ вичин ихтиярда гьатурдавай абурал эл ахмиш жезва, абуру игитдин тIварцIихъ галаз алакъалу чкайриз сиягьат ийизва. Инсанри милли манимакьамдикайни гьилин-тупIун сенятkарвилерикай, гьар жуьре выставкайрикайни милли кухнядин чешнейрикай лезет хкудзава. Абуру суварин кьтIенвал лезги халкьдин милли руьгь ва къанажагъ уяхарникай, жегьилар ватанпервилинни инсанпересвилин руьгьдаллаз тербияламишникай, халкьдин хъсан адетарни гьилин-тупIун сенятkарвилер арадал хкуникай ва, кьилинди, четин макъамда Дагъустандин стха халкьарин дуствилин алакъаяр мягькемаруникай ибарат тирди аннамишзава.

- Хъсан я, ина лезги районрин, гьатта рутул, табасаран, агъул, азербайжан, тат халкьарин майданар аквазва. Бес Ахцегьрин майдан гьинва? - хабар кьуна чавай сада.

- Бес им вири санал Ахцегьрин майдан тушни, Дагъустандин вири халкьар тупламишзавай чIехи ва кьетIен майдан! Гьайи жавабдал ам рази хьана. Гьелбетда, Ахцегь райондин кьилди майданни ава. Мугьманар къаршиламишун патал ам кьиле райондин регьберар аваз Гьурун кIамал ачухна.

Ингье агъадихъай зирингдиз атана акъвазай машинрай РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Анатолий Къарибов, РФ-дин Госдумадин депутат Мамед Абасов, республикадин Кьиблепатан округда РД-дин Кьилин векил Али Хазбулатов, Дербент шегьердин кьил Малик Баглиев, суварин оргкомитетдин председатель Имам Яралиев, машгьур журналист ва общественный деятель Максим Шевченко, РД-дин Халкьдин Собранидин депутатар Сафидин Мурсалов, Назим Апаев, Владимир Ашурбегов, Гьамидуллагь Мегьамедов, “Дагъустан” ВГТРК-дин общественно-политический вещанидин редактор Ильман Алипулатов, ФЛНКА-дин президент Ариф Керимов, машгьур пагьливан Хабиб Аллагьвердиев, Сулейман-Стальский, Мегьарамдхуьруьн, Докъузпара, Рутул, Хив районрин кьилер ва масабур эвичIзава. Багьа мугьманар ахцегьвийри зуьрнедалдамдалди, нисини фу гваз ва цуькверивди къаршиламишзава, мугьманар кьуьлуьник экечIзава.

Са герендилай мугьманрин чIехи десте Ахцегьа элдик какахьзава. Майданрин векилри мугьманар хушвилелди къаршиламишзава, къени суфрайрихъ теклифзава. Демерик кьуьлеруналди, тIуьн-хъун дадмишуналди ачух рикIин суьгьбетралди жемятдин хатур къачуна хьиз, милли майданрилайни выставкайрилай цIар илитIна, Шарвилидин кIвач хкIур куьгьне куьчейрай яна саки 300 кIарцIин тик гурарай абур КIелез хивел хкаж жезва.

Нисинихъ суварин иштиракчияр СССР-дин Игит лётчик В.Эмирован тIварунихъ галай багъдиз, ширин авазрин ванни шиш-кабабрин атир какахьнавай ва суварин кьилин мярекатар давам жезвай чкадал кIватI хьанва. ЦIийикIа туькIуьр хъувунвай и багъда жемятдин вил сегьнедал ала.

“Шарвили” эпосдин суварин тебрикунин гаф гваз микрофондихъ райондин регьбер Осман Абдулкеримов гала:

- Гьуьрметлу ахцегьвияр, мугьманар! Къе 17-сеферда Ахцегьа тухузвай “Шарвили” эпосдин сувар квез мубаракрай! Дагъустандин халкьарин руьгьдин ивирар хуьн патал алахъзавай Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипова чи сувариз республикадин дережа ганва. Эпос - им халкьдин сивин яратмишунрин кIук, халкьдин тарихдин къадимлувилин шагьид я. Эпосда Кьиблепатан Дагъустандин халкьарин 2000 йисалай артух девирдин тарих ава. Им чи баркаллу тарих рикIел хкунилайни артух халкьдин экуь гележегдихъ майилвал галай, жегьилар ватанпересар яз тербияламишунин фикир авай сувар я. Халкьдин яратмишунин кьилин игит Шарвилиди вичин къуват, кьегьалвилер, хсуси хийир, темягькарвилер аваз ваъ, хайи халкьдин ва ватандин азадвални аслу туширвал хуьн патал къалурна. Гуьгъуьнин виш йисарани чи баркаллу ватанэгьлийрини, Шарвилидин кьегьалвилер ва ирс давамаруналди, къецепатан душманрикай ватан хвена.

Шарвилиди вичин къуват хайи чилихъ галаз сих алакъа хуьналди артухарзава. Им несилриз адан патай ватан кIан хьунин, дидед чIал, бубайрин баркаллу адетар хуьнин веси я.

“Шарвили” эпос арадал хкунин карда рагьметлу Забит Ризванован, Байрам Салимован, Агьед Агъаеван ва маса кьегьал, бажарагълу ксарин зегьмет къейд тавуна жедач. Заз чи эпосдин суварин тешкилатчи Имам Яралиеваз сагърай лугьуз кIанзава. Кризисдин гьаларизни килиг тавуна, хайи хуьруьн ва райондин гьал-агьвал хъсанарун патал жумартвилелди чпин пулдин такьатар серфзавай карчияр тир Жигерхан Сулеймановаз, Жамалдин Пашаеваз, Абдуселим Палчаеваз, чепиви Ширинован стхайриз, РД-дин лайихлу муаллим Магьмуд Абдулкеримован тIварунихъ галай мергьяматлувилин “Просвещение” фондуниз баркалла. Суварин милли майданар къурмишунин карда Дербент шегьердин ва Кьиблепатан Дагъустандин районрин регьберрин зегьметни къейд тавуна жедач. Райондин руководстводин, вири районэгьлийрин патай эпосдин сувар мубаракуналди квез чандин сагъвал ва чIехи агалкьунар хьурай! Сагърай Дагъустандин халкьарин садвал! - давамарна О. Абдулкеримова.

Гаф суварин тешкиллувилин комитетдин председатель И.Яралиева къачузва.

- Гьар са хизандиз, тухумдиз, халкьдиз

вичин руьгьдин дувулар ава. Гьа дувулриз къуллугъзавай, чпин уьмуьр хайи халкьдиз къурбандзавай ксариз чна рикIин сидкьидай икрамзава, - башламишна ада вичин ихтилат, жемятдиз оргкомитетдин патай сувар мубарак авуна хьиз. - Виш, агъзур йисара, гьар четин макъамда чи халкьдиз виридалайни зурба панагь хьайи Шарвили хциз халкьдини руьгьдин зурба эсер яратмишна. Къе чна Шарвилидин игитвилерихъ галаз санал адаз зурба эпос яратмишай ва несилрилай несилрал агакьарай лезги халкьдал лайихлудаказ дамахзава. Чнани и эсер, багьадаказ хвена, рухвайризни хтулриз туна кIанда. Чун гьамиша чи чилел мягькемдиз акъвазна ва гележегдани акъвазда. Къенин суварик Дагъустандин вири халкьарин векилри иштиракуни чак шадвал кутазва, вучиз лагьайтIа тарихдин четин вахтара чи халкьар гьамиша санал душманрин хура акъвазна, гилани саналди четинвилер алудна кIанда. Чна бубайрин пак адетар хуьда, руьгьдинни экономикадин девлетар артухарда, Дагъустандин халкьарин дуствал хуьз, умуми ватан тир Россиядин Федерация мягькемариз алахъда.

Лугьуда хьи, Шарвили хъфенвач. Ам садазни кьена акунвач. Халкьдин бейнида ам гьамиша яшамиш жезва, ада чун цIийи гьалибвилерал тупламишзава. "Эгер квез душманди басрух гуз хьайитIа, КIелез хивез атана, "Шарвили! Шарвили! Шарвили!" лагьана, заз пудра эвера. Ва зун атана, чун саналди душмандихъ галаз женгиник

экечIда, ам магълубарда", - веси тунва Шарвилиди. Яшамишрай чи лезги халкь! Яшамишрай Шарвилидин руьгь ва ада чаз тунвай инсанпересвилинни ватанпересвилин весияр! - алава хъувуна ада.

- Дагъустандин стха халкьар сад авунин лишан хьанвай Шарвилиди къе 17-сеферда чун вичин ватанда, Ахцегьрин къадим ва ватанперес чилел кIватIнава, - лагьана Анатолий Къарибова. - За жуван ва РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипован патай квез и сувар мубаракзава. "Шарвили" - им дуньяда виридалайни къадим эпосрикай сад я. Адай чаз халкьдин лап хъсан къилихар - ватанпересвал, кьегьалвал, жумартвал, дуствал, мергьяматлувал аквазва. Гьамиша къецепатан душманрихъ галаз женгера вичин азадвал хуьниз мажбур хьайи халкьдиз ватан хуьдай зурба пагьливандин игьтияж авай ва вичин художественный бейнида ам Шарвилидин къаматда яратмишна.

Эпосдин сифте сувар Дагъустандиз сухулмиш хьайи душманар терг авурдалай кьулухъ, 2000 йисуз, кьиле тухунни лишанлу я. Лезгийрин игитвилин «Шарвили» эпос къе вири Дагъустандин руьгьдин девлетдиз элкъвенва, гьикI хьи, эсердин кьилин игитди Дагъустандин халкьарин пагьливанрин умуми къамат лишанламишзава. Эпос лезги халкьди яратмишнаватIани, ана къарагъарнавай месэлаяр чи вири халкьариз мукьвабур ва кьенин йикъазни талукьбур я. Эпосдин игитдикай менфят къачуналди, умуми къуватралди къе хайи кIвал, хуьр, ватан мягькем ва аваданламиш хъийидай вахт атанва.

Йисар, асирар къвез алатда, амма Шарвили пагьливандикай эпос хайи халкьдиз вафалувилин, кьегьалвилинни баркаллувилин гимн яз гьамишаллугъ амукьда. Гьуьрметлу дустар! Къуй чи арадай Шарвилидиз ухшамиш руьгьдин, алакьунрин, буй-бухахдин кьегьал, ватанперес рухвияр пара акъатрай! - лагьана вичин рахунра РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Анатолий Къарибова.

Суварин иштиракчиярни мугьманар тебрик авунин гафуна республикадин Кьиблепатан округда РД-дин Кьилин векил Али Хазбулатова къейд авурвал, "Лезги халкьдиз хас виридалайни хъсан къилихар халкьдивай вичин "Шарвили" эпосда къалуриз хьанва. Вичин дувулар, меденият, тарих хуьзвай ва адал акьалтзавай несил тербияламишзавай халкьдиз хъсан гележегни жеда. Лезгийрин "Шарвили" эпосдин ва адаз талукь яз кьиле тухузвай и гуьзел суварин мана-метлебдикай лагьайтIа, ам акьван еке ва дерин я хьи, гьакъикъатда Дагъустандин, Кавказдин сергьятрайни акъатзава".

Хъсан адет хьанвайвал, Гала-концертдин манийринни кьуьлерин арада Шарвилидин невеяр тир чи кьегьал рухвайрив "Шарвилидин Гьуьрметдин грамотаяр" вахкана. И сеферда "Шарвили" эпосдин суварин дипломантарвилиз - милли музыка, искусство ва публицистика вилик тухунай журналист Исамудин Агьмедов, искусствовед Ярагьмед Ярагьмедов, писатель Ризван Ризванов, Агъул райондин администрациядин кьилин заместитель Беневша Къурбанова, Россиядин тарихдин илим вилик тухунай ва Кавказдин Албаниядин тарих ахтармишунай алим Аликбер Аликберов, спортдин рекье къазанмишнавай зурба агалкьунрай Агъам Моллаев (азаддиз кьуршахар кьунай 2015-йисуз Европадин чемпион), Къариб Ашуралиев (2016-йисуз азаддиз кьуршахар кьунай ветеранрин арада международный турниррин ва пудра Россиядин чемпион), Мегьамед Алишев (2016-йисуз кьезил атлетикадай Россиядин чемпион) лайихлу хьана.

Суварин иштиракчийри и юкъуз гьакI спортдин милли жуьрейрин акъажунрай (гьилер кьунай, путар хкажунай, къванер гадарунай ва цIил гьарда вичихъ ялунай) гьалиб хьайи пагьливанарни гурлу капар ягъуналди тебрикна. Халкьдин Собранидин депутат Владимир Ашурбегова вичин патай абуруз - Шарвилидин гьалибчийриз: Эльдар Искендероваз (армспорт, Ахцегь), Эмин Ибрагьимоваз (путар хкажун, Докъузпара), Рамиз Рамазановаз (къванер гадарун, Кьурагь) ва цIил гьарда вичихъ ялунай Ахцегь райондин дестедиз, гьакI приздин 2-3 лагьай чкаяр кьур вири пагьливанризни пулдин пишкешар гана.

Ахпа мярекат кьиле тухузвай Владик Батмановани Жамиля Мегьамедовади суварин концерт давамарна. Халкьдин гьуьлар Бакудай атанвай "Сувар" ансамблдин манидарри, Дагъустандин кьуьлердайбурун "Кавказ" ансамблди, СтIал Сулейманан тIварунихъ галай Лезгийрин госмуздрамтеатрдин дестеди (абуру "Айсат" тамашадай сегьне къалурна), милли ва эстрада музыкадин солистар тир Жамиля Заловади, Марина Алиевади, ашукьар тир Шемшира, Алихана, машгьур манидарар тир Замира, Алияди ва масабуру шадарна.

Суварин гур мяректар Ахцегьрин къадим магьлейра, музейра ва тамашуниз лайихлу чкайра къекъуьналди, мугьманар къунагъламишуналди давам хьана.

Дагъдин форум - Ахцегьа

Эмираслан ШЕРИФАЛИЕВ

27-июлдиз Махачкъалада Дагъларин форумдин пленарный заседание хьана. Адалай гуьгъуьниз форумдин са десте Хунзах, муькуьдини Ахцегь районриз рекье гьатна. 28-июлдиз Ахцегьа форумдин иштиракчийри Ватандин чIехи дяведа телеф хьайи аскеррин обелискдал цуьквер эцигна.

Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Анатолий Къарибов, экономикадин ва территорияр вилик тухунин министр Раюдин Юсуфов, РД-дин Кьиблепатан территориальный округда РД-дин Кьилин тамам ихтиярар авай векил Али Хасбулатов, РД-дин Халкьдин Собранидин депутатар Агьмедов Эседулагь, Владимир Ашурбегов, Докъузпара, Рутул районрин кьилер - Керимхан Абасов, Дауд Сулейманов, РД-дин Кьилин советник Ланда Камила, РД-дин Кьилин куьмекчи Юзбегов Зейдулла, Урусрин географический обществодин департаментдин кьил Александр Харцкевич, Ахцегьрин край чирдай музейдихъ ва килигуниз лайих авай маса чкайрихъ галаз таниш хьана.

Идалай гуьгъуьниз "Дагълух территорияр" комплексдинни экономикадин рекьяй вилик тухун: "Ахцегь райондин тежриба" темадай элкъвей стол кьиле фена, ам Раюдин Юсуфова ачухна.

- Къатканвай кьванцин кIаник яд фидач. Ина кIвалах физвайди, культурадин тереф хуьз ва ам вилик тухуз, адетар хуьз кIанзавайди акурла, чна республикадин кьилин тапшуругъдалди Ахцегьрин музейдиз са миллион манат чара авуна, - лагьана ада. - И такьатрихъ ана дакIарар дегишарна, чимивал гудай система кардик кутуна. Гележегдани чна экономика ва социальный къурулушар вилик тухун патал вири къуватар серфзавай муниципальный тешкилатрин кьилерин тереф хуьда, инвесторар желбда.

- Чун Россиядин Федерациядин субъектра чкадин кьил кутунрин тереф хуьн патал бюджетда такьатар чара ийизвай субъетрикай сад я, - лагьана ада. - Им хуьруьн агьалийрин сходдал са гьихьтин ятIани объект туькIуьрун ва ам цIийикIа туьхкIуьр хъувун патал къарар акъудунихъ ва и кар патал райондин гьакимри тайин тир такьатар жагъурунихъ галаз алакъалу я. ТIебии кар я, чна ихьтин кьил кутунин тереф хуьзва. Пулар авачирди гьисаба кьуналди, алай йисуз чна республикадин бюджетдай кьве миллион манат чара авун кьетIна. И жуьреда эгечIуни чкадин агьалийриз чпин хуьр вилик тухунин месэлаяр идара ийидай мумкинвал гуда. Кьвед лагьай эгечIун - им агьалийри ва инвесторри тайин тир проектдик чпин такьатар кутун я, къуй им 5 процентни хьуй, амай 95 процент республикади финансламишда. Вичин са манат кардик кутур касди амай такьатарни лазим тир жуьреда ишлемишунал гуьзчивалда ва эцигзавай дарамат хуьруьн агьалийрин гуьзчивилик жеда.

Раюдин Юсуфова гьакIни къейдна хьи, алай йисуз Ахцегь районди Цуругърин хуьре футбол къугъвадай майдан тукIуьрунин чкадин кьил кутунин проект гьукуматдин вилик гьана ва ам гьалиб хьана. Чна и кардай райондин кьилевайбур тебрикзава. Ам гьакIни, ишлемишиз вахканвай са бязи социальный объектрални акъвазна. Ада Луткуна вичин хайи хуьре жегьилар машгъулардай "Самур" тIвар алай медицинадин комплекс, банкетный зал, рессторан, мугьманхана, спортзал ва куьмекчи майишатар галай центр эцигай бизнесмен Жигерхан Сулеймановаз чухсагъул лагьана. Дагъдин форумдин пленарный заседаниедилай гуьгъуьниз Дагъдин Хартия кьабулна, адаз Дагъустан Республикадин Кьилин патав гвай муниципальный тешкилатрин кьилерин советдал килиг хъувун ва адал къулар чIугун лазим я.

Элкъвей столдин иштиракчийриз Ахцегь райондин кьил Осман Абдулкеримова тебрикдин гафар лагьана, ам райондин яшайишдинни экономикадин рекъемрал акъвазна.

- Райондин кьиле аваз за жуван кIвалах халкьди государстводин властдин органриз ийизвай ихтибар арадал хкунилай башламишна. Чкадин самоуправленидин органриз желб авунин мураддалди чна кадрийрин конкурс кьиле тухвана. Адан нетижайралди 35-далай гзаф жегьилар кIвалахрал кьабулна. И конкурсдин гьалибчийрикай гзафбур исятда и столдихъ ацукьнава ва абур масадан куьмек галачиз администрацияда кIвалахал акъвазиз жеридахъ инанмиш хьана. И жуьреда 2015-йисуз чна районда кIвалахдин 200 чка тешкилна, - лагьана ада.

Экономикадин рекьяй четинвилер аватIани, Ахцегь районда гьакъикъатдани дамахдай крар ава. Малум тирвал, экономикадин дережа хкажунин уьлчмейрикай сад налогар кIватIун я. Ахцегь райондин хсуси доходри 2015-йисуз 129 миллионни 732 агъзур манат тешкилнай, им, 2014-йисан рекъемрив гекъигайла, 14 процентдин ва 2013-йисан рекъемрив гекъигайла, 87 процентдин гзаф я.

2015-йисуз НДФЛ атунин кьадарди 113 миллионни 180 агъзур манат тешкилна, им, 2014-йисан рекъемрив гекъигайла, 115 процентдин гзаф я. И кьадардикай 28 миллион манат 2015-йисуз республикадилай къецепата кIвалахзавай чи районэгьлияр - хъсандиз налогар гузвайбур - чина налогрин учетда эцигуналди къазанмишиз алакьна. Республикадин руководстводи тереф хуьзвай и кар 2016-йисузни давамарна. Алай йисан январь-май варцара и рекьелди райондин бюджетдиз 7 миллиондилай гзаф пул гьана.

Осман Абдулкеримов райондин центрадал чил кIватзавай чкада даяхдин цал эцигунални акъвазна. И кар, лагьана ада, республикадин Кьили, экономикадин ва территорияр вилик тухунин министрди тереф хуьналди кьилиз акъудиз алакьна.

Ам гьакIни и мукьвара ишлемишиз вахканвай яшайишдинни экономикадин,

▸ 4

Дагъдин форум - Ахцегьа

3 ◂

культурадинни машгъулардай ва спортдин объектрикайни рахана. Калукрин хуьре и мукьвара муьгъ ишлемишиз вахкуда. Идалайни гъейри, СССР-дин Игит Валентин Эмирован ва Дагъустандин халкьдин шаир Хуьруьг Тагьиран тІварарихъ галай паркар цІийиз туьхкІуьр хъувун ва аваданламишун, райондиз гьахьзавай чкадал алай тагь, 92 гектарда цІийи багълар кутун, "ЮГ-Агро" тепличный майишатда штилар битмишардай чка тешкилун, нисийрин милли сортар акъуддай цех, Хуьруьга ачух жуьредин спортдин комплекс, райондин центрадал футбол къугъвадай чка, Калук, ЦІийи Усур хуьрера ФАП-ар, КьакІа аялрин бахча, Ахцегь вацІал алай куьгьне муьгъ цІийикІа туькІуьр хъувун ва мсб.

И мукьвара чна Хуьруьга 400 касдиз чка авай культурадин кІвал ремонтна ва аваданламишна. Ина час музыкадинни драмадин театр ачухиз кІанзава. Хуьруьга мергьяматлувилин "Просвещение" фондуни "Просвещенидин кІвал" проект уьмуьрдиз кечирмишиз башламишнава. Ина образованидин ва илимдин надир центр, библиотека, интерактивный класс, къецепатан чІалар чирунай лингвистикадин класс, обсерватория, илимдин музей, халкьдин гъилин-тупІун кІвалахар чирдай классар кардик акатда. Алай вахтунда проект кьилиз акъудунин эхиримжи дережада ава.

Авай четин месэлайрикай рахадайла, райондин кьили къейдна хьи, гьар йисуз райондай са шумуд виш кас маса чкайриз, куьч жезва. Эхиримжи 40-50 йисуз, гьайиф хьи, чи райондин тамам хуьрер касни амачиз амукьнава. Исятда районда ихьтин 16 хуьруьн харапІаяр ава. Хуьрерин агьалияр масанриз куьч тахьун патал дагълух районрин хуьрерин агьалийрин тереф хуьн метлеблу яз аквазва заз. Страхованидин пулар ва взносар гудай вахтунда агьалияр яшамиш жезвай чкаяр фикирда кьазвач: Москвада авай кьилдин карчидини дагълух Гутума авай карчиди сад хьтин кьадар пул гузва. Карчивал вилик тефиниз финансрин сектордин бегьемсузвилини таъсирзава - гьар са районда 20-30 агъзур агьали авай 4-5 муниципальный районdiз авайди банкунин са идара я. Агьалийри битмишарзавай хуьруьн майишатдин продукция маса гунин кардани четин месэлаяр амукьзава. Кьилдин ксарин куьмекчи майишатриз хуьруьн майишатдин руьгьламишдай государстводин жуьреба-жуьре программайра иштиракдай мумкинвал жезвач. Хуьруьн территорияр дурумлудаказ вилик тухун инфраструктура ва сифтени-сифте рекьер къайдадиз гъунилай аслу я. Гьа икІ, муниципальный кьуд район алакъалу ийизвай Мегьарамдхуьр - Рутул шегьре 1990-йисалай инихъ ремонтнавач.

Райондин хуьрер яшайишдинни экономикадин жигьетдай вилик тухун ва абурун территорияр аваданламишун патал за чарасуз яз гьисабзава: ужуз электроэнергия гьасилун патал дагъдин вацІарин зурба мумкинвилер ишлемишин. Халкьдин художественный промыслияр коммерциядалди таъминарун чарасуз я. Гьа гьисабдай яз государстводи тереф хуьналди, карчивилел машгьур жезвай ксар и кардал желб авуна кІанда. Гьа икІ районда кІарасдин тІурар гьазурунай надир сеняткарвал (Калук), музалатар тькІуьрдай чка (Цругъ) ава. Гамар храдай адетарни ама (Хинер, Гутум, Фияр), - давамарна Осман Абдулкеримова.

Эхирдай райондин руководителди РД-дин Кьил Рамазан Гьажимурадовичаз, РД-дин Гьукуматдин Председатель Абдусамад Мустафаевичаз, экономикадин ва территорийрин рекьяй вилик тухунин министр Раюдин Айдакьадиевичаз Дагъдин форумдин са майдан Ахцегьа тешкилунай, райондин агалкьунрикай ва вилик акъвазнавай месэлайрикай ина суьгьбет ийидай мумкинвал хьунай чухсагъул лагьана.

Ахцегь райондин кьилин докладдилай гуьгъуьниз Раюдин Юсуфов ада лагьай гьар са месэладал акъвазна ва абур гьялун патал метлеблу меслятар гана. Гьа икІ, хуьруьн майишатдин продукция маса гун патал, адан фикирдалди, Ахцегь, Докъузпара, Рутул районорин къуватар сад авуртІа ва республикадин шегьерра и районрин лишанар алай алишверишдин майданар тешкилайтІа хъсан я.

Элкъвей столдин иштиракчийриз тебрикдин гаф лугьуналди, РД-дин Кьиблепатан территориальный округда Дагъустан Республикадин Кьилин тамам ихтияр авай векил Али Хасбулатов рахана.

Къе гьялзавай месэла лап важиблуди я. Ихтилат неинки инсанар дагълариз элкъвена хтуникай физва, чна хайи чІал, адетар, культура хвена, дагълух хуьрер патал карчи пешекарар гьазурна кІанзава. Чун, нафакьачивиликай къерех хьана, гьилер къакъажна, хайи хуьр, бубадин кІвал аваданламишна кІандай вахтунда яшамиш жезва, - лагьана ада.

Элкъвей столдин мугьман, РФ-дин архитектурадин академиядин член - корреспондент Владимир Веселова лагьана хьи, "хьанвай стратегиядин ва политикадин шартІара уьлкведин виридалайни кьиблепата алай аямдин Ахцегь шегьер арадал гъун важиблу я".

РД-дин Халкьдин Собранидин эцигунрин ва яшайишдинни коммунальный майишатдин комитетдин председатель, РД-дин Кьилин патав гвай Агъсакъалрин советдин векил Эседула Агьмедова дагълух хуьрер хуьн патал махсус проектар дуьз гьикІ гьазурдатІа ва абур уьмуьрдиз гьикІ куьчуьрмишдатІа, вичин фикирар лагьана.

Элкъвей столдихъ кьиле фейи суьгьбетдин вахтунда хуьруьн майишатдин ДНИИ-дин директор, профессор Надир Загьирова, Кеферпатан Кавказдин республикайрин векилри дагълух территорияр вилик тухунин месэлаяр къарагъарна, абур уьмуьрдиз кечирмишдай теклифар гана ва чпин тежрибайрикай лагьана.

Элкъвей столдихъ ихтилатар куьтягь хьайила, Осман Абдулкеримова виридаз сагърай лагьана ва теклифар кьилиз акъудун патал кІвалах давамардайди къейдна.

Элкъвей столдилай гуьгъуьниз адан иштиракчияр Ахцегь, Докъузпара, Мегьарамдхуьруьн, Сулейман-Стальский, Кьурагь, Хив, Табасаран, Агъул, Рутул районрин муниципальный тешкилатрай, Дагъустандин Огни, Дербент, Махачкъала ва маса шегьеррай атанвай милли манияр лугьудайбуру иштиракзавай республикадин халкьдин манийрин "Лезги сес" фестиваль кьиле физвай "Самур" тІвар алай жегьилрин центрадиз рекье гьатна. Фестивалдиз гьакІни Дагъустандин эстрададин манияр лугьудайбур ва машгьур мугьманар: государстводин академический кьуьлердайбурун "Лезгинка" ансамбль, Дагъустан Республикадин халкьдин артист Навруз Шахбазова идара ийизвай государстводин халкьдин инструментрин оркестр, дуьньядин классикадин операдин бажарагълу артист, международный дережадин гзаф кьадар премийрин лауреат Селим Аллагьяров ва масабур атанвай. Фестивалдин вири иштиракчийриз дипломар, пулдин премияр ва къиметлу савкьатар гана.

Динрин уртах международный форум

Жегьилрин гаф

Хийир ЭМИРОВ

Алатай гьафтеда чи республикада динрин уртах жегьилрин международный форум кьиле фена. Адаз талукь кІвалахдикай "Дагъустандин жегьилар" газетдин редакция да кьиле фейи пресс-конференциядални хабар ганай. Форумдиз Москвадай, Санкт-Петербургдай, Ингушетиядай, Кабардино-Балкариядай, Карачаево-Черкесиядай, Кеферпатан Осетиядай, Чечнядай, Краснодарский, Ставропольский крайрай, Абхазиядай, Кьиблепатан Осетиядай, Азербайжандай ва маса чкайрайни мугьманар атанвай.

Мярекат Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председателдин заместитель Рамазан Жафарова ачухна ва ада форумдин иштиракчийриз РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипован чар кІелна. Ана ихьтин гафарни авай:

"Дагъустан Республикада динрин уртах жегьилрин международный форум тухун адетдиз элкъвезва ва ада жуьреба-жуьре динэгьлийрин, миллетрин арада меслятвал, разивал хуьнин, жегьилрин руьгьдин ва ахлакьдин хъсан ерияр вилик тухуниз къуллугъзава. Жегьилар чи уьлкведин гележег я. Гзаф миллетар яшамиш жезвай ва жуьребажуьре динар авай Россиядин Федерация хьтин уьлкведа жегьилри чпин чирвилералди, алакьунралди, бажарагъдалди тарихдин гьялун патал кІватІ хьанва. Аквазвайвал, гзаф жегьилар халис имандихъ, диндихъ къекъвезва, амма, гьайиф хьи, абур тапан диндин къармахра гьатзава. Гьавиляй чна, халис динэгьлийри, ахьтинбуруз халис ва гьакъикъи дин ачухарун, тапан ва гьакъикъи динрин арада авай чаравилерикай лугьун, динди инсанриз ислягьвал, абадвал, яратмишвал багъишзавайдан гьакъиндай шагьидвал авун лазим я. Гьа ихьтин тарсар хашпара, исламдин, чувудрин динрини гузва. Чи динрин терроризмдихъ, экстремизмдихъ, ивияр экъичунихъ, барбатІвилер арадал гъунихъ галаз са алакъани авач, я хьунни герек туш. Им гьар са жегьилди вич патал къанун яз кьуна кІанда.

Дагъустандин муфтийдин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Магьди-гьажи Мутаилова рахай ксарин тереф хвена, терроризмдихъ, экстремизмдихъ галаз акъваз тавуна женг чІугун алай аямдин истемишун тирди лагьана. Инсанрин ахлакьдин, марифатдин ерияр мягькемарун патал ада хизандин месэлайриз, жегьилриз дагъвийрин адетар чируниз, РагьакІидай патай къвезвай зиянлу чешнедин вилик пад кьуниз артух фикир гана кІанзавайдакай лагьана. Эгер чна форумдал гъанвай месэлаяр гьялна, чи чилел ислягьвал, меслятвал хвена ва мягькемарна кІанзаватІа, чна гьар сада сифте нубатда маса диндин векилдиз гьуьрмет авун, жегьилар халис ватанпересар яз тербияламишун лазим я.

ва культурадин ирс хуьн ва гегьеншарун лазим я. И кар патални инсанри чпин алакъаяр мягькемарун, мукьвал-мукьвал сад-садаз мугьман хьун, фикирар ачухарун, кар алай месэлайрикай веревирдер авун герек я. Инанмиш я, форумди, куь иштираквал аваз, вичин вилик эцигнавай везифаяр лап хъсандиз тамамарда".

КІватІ хьанвайбуру Махачкъаладин ва Грозныйдин Епископ Варлаамахъ дикъетдивди яб акална.

- Дагъустандин Муфтиятдихъ ва Дагъустан Республикадин Гьукуматдин, РФ-дин миллетрин рекьяй агенстводин куьмекни галаз чна и мярекат пуд лагьай сеферда тухузва, - лагьана ада. - Чахъ къе суалар арадал гъизвай ва чун патал кар алай месэлаяр гьялдай мумкинвал ава. КьетІен кар чун гьамиша санал хьун ва важиблу, муракаб месэлаяр гьялун патал къуватар сад авун я.

Дуьньядин майданра гьихьтин вакъиаяр, аламатар кьиле физватІа килиг. Диндиз къуллугъзавай инсандикай, ам гьи динэгьли ятІа тафават авачиз, садазни зиян хкатна кІанзавайди туш. Динэгьли бинедилай регьимлу, къени, хъсан кас хьун лазим я. Диндин тІвар кьаз, инсанар рекьизвайбуруз, мусибатдин тахсиркарвилериз рехъ ачухзавайбуруз динэгьлияр лугьуз жедач. Идан гьакъиндай, гьуьрметлу жегьилар, куьнени веревирдер ая.

Къени чун инал гьам чи уьлкведиз ва гьам дуьньядин вакъиайриз талукь месэлаяр

Къенин юкъуз жегьилрин вилик акъвазнавай месэлайрикай, гьар са уламда абурал ацалтзавай кьван четинвилерикай ва кІеверай экъечІдай мумкинвилер яратмишуникай Дагъустандин иудейрин общинадин векил Борис Ханукаева, Дагъустандин намусдин азадвиляй, диндин организацийрихъ галаз алакъаяр хуьзвай Комитетдин председатель Мегьамед Абдурагьманова, международный 3-форумдин директор Петр Павлова лагьана.

Петр Павлова къейд авурвал, форумди общественный уьмуьрда вичин чка кьазва. Эгер алатай форумар Дагъустанда тухванайтІа, цІи форумди вичин кІвалах къунши республикайрани давамарда. 16-20-августдиз форумдин иштиракчияр ва мадни маса мугьманар Чечен Республикади, 23-26-августдиз Ингушетия Республикади кьабулда.

Къейд авун лазим я хьи, форумдин тешкилатчийри мугьманриз ял ядай, республикадин тарихдин ва гуьзел чкайрихъ галаз таниш жедай мумкинвилерни яратмишнавай. ИкІ, абуруз Дербент шегьерда Пак Богородицадин Покровадин килиса, Нарын къеле, "І-Петрдин кІвал" музейдин комплекс, "Келе-Нумаз" синагог, Жуьмя мискІин, эрменийрин мискІин къалурна.

Мугьманар чІемерукрай лишанар ядай чемпионатдин иштиракчийриз, футболдай "Анжидинни" ЦСКА-дин къугъуниз тамашна, абур республикадин машгьур спортсменрихъ галаз гуьруьшмиш хьана.

РикIелай тефидай баркаллувилин йикъар

“Мейитрин” гьужум

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Къанни сад лагьай асирдин алай макъам пара къизгъинди хьанва. Политикрилай, военныйрилай, искусстводи, общественный деятелрилай гъейри диндин регьберрини къурху кваз дуьньядин пуд лагьай дяведик цIай акатуникай рахунарзава. Им гьич садазни лазим авачир дяве я. ГьикI лагьайтIа, алатай дявейрин барбатIвилер, къурбандар гьеле рикIелай фенвач. Дуьньядин сад лагьай дявени лугьуз тежер хьтин мусибатринди хьайиди я.

Вишни кьве йис идалай вилик, 1914-йисан июлдиз терроризмдин “Жегьил Босния” организациядин са векилди Австро-Венгриядин пачагьлугъдин ирсдар эрцгерцог Франц Фердинандан чандиз къаст

авуна. Идакай багьна кьуна, Австро-Венгрияди 15-июлдиз Сербиядиз дяве малумарна. 19-июлдиз Германияди Россиядиз ва 21-июлдиз Франциядиз дяве малумарна.

Лугьун лазим я хьи, и чIавуз Европада кьве коалиция арадал атанвай. Сад лагьайдак Германия, Австро-Венгрия, Туьркия, Болгария акатзавай. Кьвед лагьайдак-Антантадик Россия, Франция, Великобритания, Сербия, ахпа хьиз Япония, Италия, Румыния.

Германия кьиле авай чапхунчивилин, халкьар лукIвиле тунин, вилаятар пайи-паяр авунин мурадар рикIе авай империйри Дуьньядин сад лагьай дяведик цIай кутуна. Адал къанни цIудалай виниз уьлквейрин кьушунри мадни цIам-кIарас хъивегьна. Винидихъ тIварар кьунвайбурулай гъейри дяведин женгерик гьакI США-дин, Португалиядин, Бельгиядин, Грециядин ва маса государствойрин кьушунарни экечIна.

Тарихчийри тестикьарзавайвал, и дяве гзаф телефвилер, къурбандар арадал гьайиди, дяведин вири иштиракчийриз зурба зиянар гайиди хьаналда. Гьа икI, Дуьньядин сад лагьай дяведа Урусатдин кьушунрикай 775369 кас кьена, 3223508 аскердал хирер хьана, 2 043548 иштиракчи есирда гьатна. Амай уьлквейрин рекъемар талукь тирвал ихьтинбур я: Франция - 1293464; 2806000; 506000, Германия - 2036897; 4216058; 993109; Австро-Венгрия - 1496200; 2600000; 2220000, Великобритания - 702410; 1662625; 170389, США - 116708; 204002; 4500... Санлай къачурла, Дуьньядин сад лагьай дяведа 10066671 кас телеф хьана, 18347425 иштиракчидал хирер хьана ва 8569849 аскер есирда гьатна. Гел галачиз квахьайбурун кьадарни цIуд миллиондилай алатна. Къурбандриз элкъвей ислягь инсанрин кьадарни са шумуд миллиондив агакьна. Дяведин иштиракчияр тир уьлквейрин экономикадиз, яшайишдиз ва маса хилериз гайи зиянарни екебур хьана.

Дуьньядин сад лагьай дяведа кьиле фейи, Урусатдин аскеррин баркаллувал ва уьтквемвал къалурай бязи женгер тарихда гьатна ва абур къени урус аскердин викIегьвилел, Ватан кIан хьунин дережадал дамах авунивди рикIел хкизва. Абурукай кьетIен машгьурвилиз лайих хьайиди “Мейитрин” гьужум” тIвар акьалтай женг хьана. Адакай тарихдин макъалайра икI кхьенва.

Урусатдин империядик акатзавай Польшадин мулкуна авай Осовец ва Новогеоргиевск къелеяр сергьят хуьнин карда важиблу ва кар алай чкаяр тир. Иллаки Осовец къеле чилин кIаникай фенвай рекьери кьуд фортдихъ галаз алакъалу авунвай. Идалай гъейри ада къвалавай физвай Бобр вацI, ракьун рехъ ва шегьрени вичин гьузчивилик хуьзвай.

Германиядин кьушунрин кьилевайбуруз Осовец къеле къачун регьят месэла туширди виликамаз чизвай. Гьавиляй абуру вири патарихъай гьазурвал акунвай. Гьатта зегьерлу газни ишлемишна, виликди финин къаст авай.

1915-йисан 6-августдиз урусрин кьушунрал гьужум авун патал душманди 11-дивизия чара авуна. Шегьрени ракьун рехъ галай терефдихъ 18-полк ахмиш хьана. Кьибледихъай 76-полкунин кьушунар юзана. Амай частари кьилин терефдихъ гьужум ийизвайбуруз чпелай алакьдай куьмекар гун лазим тир.

Экуьнин сятдин 4-далай алатайла, душманди 30 батареядай вири фронт тирвал къелеяр галай патахъ хлордин газ ахъайна. Пешекарри тестикьарзавайвал, газ 20 километрдиз кьван фена, 12 километрдиз агакьдалди газдихъ инсанриз зиян гудай такьат амукьзавай. Урусатдин кьушунрин командирри ихьтин гьужум я гуьзлемишнавачир, я аскеррив чеб газдикай хуьдай махсус парталар, алатар гвачир. Нетижада газдин гьужумди гьич гуьзлемиш тавур мусибатдин къурбандар арадал гьана. Къелеяр ва сергьят хуьзвай Землянский полкунин 9, 10, 11 лагьай ротаяр михьиз къирмиш хьана. 12- ротадикай 40 кас амукьна. Бялегроддин къвалариv гвай пуд ротадикай - 60 кас. Гьакъикъат заланди хьана. Сосненский сенгерар хуьдай кас амачиз, абур душмандиз ачух хьана.

Газ ахъаюнал бес тахьана, немсери къелейрал тупарай кьуркьушумдин хар къурна. Ахпа душмандин частарини виликди гьужумна. Осовец ва Новогеоргиевск къелейра авай тупаривай душмандиз дуьзгуьн жавабарни гуз жезвачир. Газдин таъсирдик акатнавай вири къуватдай аватнавай. 1600 касдивай гьиле яракьни хкьаз жезмачир. Гьавиляй немсерин частари регьятдиз Сосно кьуна. Абур акьван йигиндиз виликди фена хьи, чпи ахъаяй газ чпин кьилиз къалум хъхьана. И кар себеб яз, гзафбур пуч хьана ва Урусатдин 12-ротада амайбурун гуьллейрин хурук акатай душман гьужум акъвазариз мажбур хьана.

И инсафсуз, инсансуз женгиникай сагъламдиз хкатай са аскерди ротадин командир Владимир Котлинскийдин регьбервилик кваз урусри душмандал авур гьужумдикай гуьгъуьнлай рикIел хкунар кхьенай ва абур “Русское слово”, “Псковская жизнь” газетриз акъатнай. Урус аскерди кхьенай:

“Завай, немсери агъуламишна, ажугъдив ацIанвай чи аскерри душмандал гьужумай тегьердикай лугьуз жедач. Чпел къвазвай немсерин я пулеметрин, я тфенгрин гуьллейрин харцивайни акъвазриз тежезвай, беденар харапI хьанвай, амма хъиле гьатнавай чи аскерри душмандал гьужумзавай. Абуру са куьникайни фикирзавачир. Мурад сад тир - душман къирмишун, кьисас вахчун. Садазни буйругъ гунин лазимвал авачир. Чан аламай, къекъвез жезвай, неррай, сивяй иви авахьзавай, газди канвай чинар пекералди кIевирнавай, эйбежер гьал алай гьар сад душмандин винел физвай. Фрицар, абур акурла, гьакI къарсатмиш хьана. Авайвал лагьайтIа, абурун рикI аватна. Ина къейд ийидай кьетIен ксар, дирибаш игитар авачир. Гьар сад игит, гьар са аскердин рикIе авай мурадни сад тир: чанни пуч хьуй, амма чибур агъуламишай алчахрилай кьисас вахчуда.

Гьа и саягъда чи 13-ротадини чпел расалмиш хьайи душмандин 18-ротадал урадин гьарай кьилеллаз гьужумна. Мейитриз ухшар авайбур чпин винел къвезвай тегьер акур душман вич-вичикай квахьна ва немсер кьулухъ элкъвена, чпин вири яракьарни туна катна. Ажугъди виликди тухузвай чи аскерри садазни инсафзавачир. И женгина гзаф немсер кьена ва ада Дуьньядин сад лагьай деведин эхир хьуник вичин пай кутуна”.

И женгина Владмир Котлинскийни телеф хьана. Адаз кьейидалай къулухъ пак Георгийдин 4-дережадин орден гана.

Гьа инлай Осовец къеле хуьн патал кьиле фейи женгина урусри авур гьужумдал “Мейитрин” гьужум” тIварни акьалтна.

Инал куьруь кьве къейдни хъийиз кIанзава. Сад лагьайди, Дуьньядин сад лагьай дяведа Урусатдин кьушунрин арада аваз 1914-йисан августдиз тешкилай “Дагъви атлуйрин дивизиядини” (ирид агъзурдалай виниз кьегьалри) иштиракна. Абуру душмандин кьушунриз рикIелай тефидай ягъунар кьуна, амма чпикай анжах 23 офицер ва 260 атлу телеф, 1882 касдал хирер хьана. 3500 дагъви атлуйриз “ВикIегьвиляй” орден (Георгиевский хаш) гана.

Кьвед лагьайди, дяведи дуьньядин чарх элкъуьрна, Урусатда Октябрдин инкъилаб арадал гьана, пачагьлугъ тахьай мисална ва вири дуьньяда садани гуьзлемиш тавур хьтин цIийивилер туна, цIийи государствояр арадал атана.

Присяга кьабулна

Низамидин КЪАИНБЕГОВ

Санкт-Петербургда авай Россиядин МВД-дин Кефердинни-РагъакIидай патан региондин къенепатан кьушунрин частарин Мурадхан АГЬМЕДХАНОВА регьбервал гузвай учебный центрадин аскерри военный присяга кьабулна. Ватандин къуллугъда акъвазунин присяга центрадин майдандал шад гьалара кьиле тухвана. Центрадиз чпин пак буржи кьилиз акъудиз атанвай аскеррик кваз дагъустанви 20 аскердини присяга кьабулна. Шад мярекатда Кеферпатан меркезда авай Дагъустан Республикадин векилханадин кьил Гьасан ГЬАСАНОВА иштиракна.

Комбригдин заместитель **Сергей ФИЛИППОВАН** буйругъдалди, военный оркестрдин маршдикди Россиядин Гьукуматдин пайдах центрадин майдандал акъудна. РикIик къалабулух акатнавай, гьиле яракь кьуна акъвазнавай аскерри, нубатдалди экъечIиз, чпи пак буржи ватанпересвилелди ва инсанпересвилелди кьилиз акъуддайди, РФ-дин Конституциядин законар паквилелди хуьдайди, воинский уставдин истемишунар, командиррinни начальникрин буйругъар тамамдаказ кьилиз акъуддайди, гьакъисагъвилелди къуллугъдайди, Россиядин азадвал, аслу туширвал, халкь ва Ватан жуьрэтлувилелди хуьдайди малумарна.

Мурадхан Агьмедханова къейд авурвал, присяга кьабулдалди, жегьил аскерар са вацран вахтунда центрадин къанун-кьайдадихъ, аскердин везифайрихъ, истемишунрихъ галаз танишарна, физкультурадин, техникадин рекьяй абурун гьазурвилер ахтармишна. Вичин ватандашрикай суьгьбетдайла, ада чпин коллектив лап хъсан аскерралди артух хьайиди лагьана. Дагъустанви аскерриз саки виридаз кьилин образование, физический рекьяй хъсан дережаяр, Ватандиз гьакъисагъвилелди къуллугъунин къаст ава.

Жергедин аскерар **Муртузали ГЬАМИДОВА** ва **Рамазан ГЬАСАНОВА** Дагъустандин педуниверситет куьтягьна, экономиствилинни юриствилин пешеяр къачуна кIвалахзавай. Мединститут куьтягьай **Ислам САИЕВА** армиядиз фидалди 200 операция авунва. Идалай гъейри ам залан атлетикадай спортдин мастер ва азаддаказ кьуршахар кьунай спортдин мастертервиле кандидат я. Спортдин рекьяй еке агалкьунар **Мегьамедрасул МИРЗАБЕГОВА** ва какахьай акъажунрай республикадин чемпионвилин призер **Руслан САХРАТУЛАЕВА** къазанмишна. Гьа жигьетдай **Мегьамед МАХАЧЕВА, Шамиль ДИБИРОВА, Мегьамед ОМАРОВА, Зубаир АЛИБЕГОВА, Али АБЗАГЬИРОВА, Гьайдар МЕГЬАМЕДОВА** ва масабуру вацран муддатда центрада жегьил аскервилиз гьазур хьунин вахтунда хъсан нетижаяр къалурна ва чпел тапшурмишай крар, везифаяр тамамвилелди кьилиз акъуддай аскерар тирди тестикьарна.

- Рухваяр, Ватандиз намуслувилелди къуллугъ ая, командиррин истемишунар кьилиз акъуд, куь диде-бубайри, чна - Петербургдин дагъустанвийри квел дамах ийидайвал къуллугъа - эвер гана Гьасан Гьасанова ватанэгьлийриз.

Къелемдин юлдашри месэлаяр веревирдна

ГУЬРУЬШ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай жуьмя юкъуз Махачкъалада, Дуствилин кІвалин Лацу залда, Ставропольский крайдай атанвай журналистрин делегациядихъ галаз - аник крайдин журналистрин Союздин председатель, Россиядин журналистрин Союздин секретарь, Ахвах райондин гьуьрметлу гражданин Василий Балдицын, "Аргументар ва фактар-Кеферпатан Кавказ" ООО-дин гендиректор Виктор Астахов, "Периодика Ставрополья" холдингдин векил Евгения Теряева, "Ставропольская правда" газетдин корреспондент, обозреватель Валентина Лезвина, гьакІни Ставропольский крайда Дагъустан Республикадин векил Абдулла Омаров квай - Дагъустандин печатдин министр Бурлият Токболатова, РД-дин журналистрин Союздин председатель Али Камалов, "Россиядин халкьарин Ассамблея" общественный тешкилатдин ДРО-дин председатель Зикрулла Ильясов, республикадин массовый информациядин такьатрин саки вири руководителар ва анра загьмет чІугвазвай журналистар гуьруьшмиш хьана. Мугьманрихъ галаз санал гуьруьшдал республикада санлай авай гьалар, туризм, Дагъустандин журналистикадин хци месэлаяр веревирдна.

Гуьруьш ачухай Али Камалова мугьманар фадлай таниш ксар тирди, гзаф сеферра сад-садаз мугьманвиле хьайиди, са шумудра санал Кеферпатан Кавказдин республикайра къекъвейди къейд авунихъ галаз сад хьиз, сифте гафни Василий Балдицыназ гана.

-Зун шад я чаз таниш, чна фадлай дуствилин алакъаяр хуьзвай инсанар акунал, абурухъ галаз гуьруьшмиш хьунал. Дагъустандин чилел икьван чІавалдини чун садрани-кьведра мугьманвиле хьанач. Дугъриданни, ина хъсан патахъ кьиле фенвай дегишвилери чак мадни еке шадвал кутазва. Чун иниз атунин мурад Дагъларин уьлкве жуван вилералди акун, туризмдин хиляй саналди кІвалахдай рекьер-хулер жагъурун я. Чи делегация Дагъустандин туризмдин ва халкьдин художественный сенятқарвилерин рекьяй министр Мегьамед Исаева кьабулна. 2-августдиз чна Ставрополда кьиле тухудай журналистрин еке конференциядал, ана 90-далай виниз ксари иштиракда, Дагъустандиз талукьарна, ина чаз акур крарикайни дегишвилерикай еке доклад авун пландик кутунва, докладчини Виктор Астахов я, - къейдна ада.

Гуьгъуьнлай В.Балдицына чи ватандашрикай - ДГУ акьалтІарай Умар ва Ума Муртазалиеврин хизандикай суьгьбетна. Малум хьайивал, вуз акьалтІарайдалай кьулухъ Ставропольский крайдин Дербетовка хуьруьз акъатай абуру ина муаллимар яз загьмет чІугвазвай. Ахпа Муртузалиеврин хизан Москвадиз акъатзава, Умаракай хъсан карчи хкатзава, Ума еке проектрал кІвалахзавай пешекар я. Абуру баябан чуьлдин патав гвай Дербетовка хуьре Ставропольский крайдин кьилел дидебуба алачир аялриз махарик жедай хьтин дворец эцигна. Йиса садра абур иниз хквезва, Россиядин ва къецепатан эстрададин гьетерин иштираквални аваз аялриз рикІелай тефидай суварар тешкилзава.

Ставропольедин журналистрин тІварцІихъ чими келимаяр Бурлият Токболатовадини лагьана. Кьве региондин арада фадлай хъсан алакъаяр авайди къейд авунихъ галаз сад хьиз, абур мадни вилик тухун патал Дагъустандин Кьили еке пай кутазвайдални фикир желбна.

- Чна неинки Ставропольский крайдай, гьакІни чи уьлкведин амай регионрайни тир кІвалахдин рекьяй юлдашрихъ галаз гуьруьшар мукьвал-мукьвал тешкилун, сада-садан тежрибадикай менфят къачун лазим тирди Рамазан Гьажимурадовича къалурзавай меслятрикай я, - алава хъувуна министрди.

Б.Токболатовади Ставропольский крайдай тир чи къелемдин юлдашрин кІвалахдилай разивал къалурна, Дагъустандин журналистикада арадал атанвай гьалярални акъвазна.

- Къенин юкъуз Дагъустандин журналистикада "оптимизация" (ив я маса четин месэла гьялун патал авайбурукай виридалайни хъсан вариант хкягъун) кьиле физва. Им четин кІвалах (процесс) я. Журналист яз за и гафунин манадиз еке фикир гузва. Ам "оптимизм" гафуникай арадал атанва. Им лагьай чІал я оптимизациядин эхир хъсанди хьун - чавай чи кІелчийри гуьзетзавай хъсан нетижаяр къазанмишиз алакьун - лазим я. Бурлият Мовсаровна милли газетрикайни рахана. Кьилди къачуртІа, кІелчийрин кьадар тІимил жезвайди, имни алай вахтунда милли чІалариз лазим тегьерда фикир тагунихъ, абур хуьз чалишмиш тахьунихъ галаз алакъалу тирди къейдна. И месэлаяр гьялдай рекьер-хуьлер жагъурунал машгъул тирди, гьа гьисабдай яз и месэладикай мугьманрин меслятрихъ яб акализ гьазур тирдини алава хъувуна.

Гуьруьшдал Абдулла Омаров, Зикрулла Ильясов, Валентина Лезвина, Евгения Теряева ва масабурни рахана.

Дагъларин уьлкведин интеллигенция

Гьамиша инсанрин къайгъуда

Низам ШАХБАНОВ, РД-дин лайихлу муаллим ва насигьатчи, РФ-дин образованидин гьуьрметлу работник

Чи дагълух хуьрер. Яргъалай килигайла, абур дагъларин этегрик ккІанвай лекьерин мукар хьиз аквада. Алатай асирдин юкьваралай абурукай гзафбур, гьайиф хьи, Дагъустандин картадилай квахьиз башламишна. Ахцегь райондин Балуджани гьа ихьтинбурукай сад я. Ам Мугъулах дередай винелди фейила, Ялцугърин къаншарда авай. Ахцегьай аниз ирид километр рехъ ава. Балуджавияр 1952-53-йисара Хасавюрт райондин ЦІийи Къурушдал куьч хьана.

Балуджа къе картадал аламачтІани, бине анай тир уьтквем рухвайри чеб алай-алай чкайрикай хабар тагана тазвач. И йикъара вичин уьмуьрдин 60 йисан юбилей къаришламишзавай Аллагьвердиев Паша Эмировични абурукай сад я.

Паша 1956-йисан 9-августдиз Хасавюрт райондин Бамматюрт хуьре дидедиз хьана (Балуджавийрин са шумуд хизан 1955-йисуз ЦІийи Къурушдилай гьаниз куьч хъхьанай). Анжах 34 кІвал авай чи гьвечІи хуьряй, Гитлеран чапхунчийри чи Ватандал вегьейла, 21 кас фронтдиз фенай. Абурун арада Пашадин дах Эмирни авай. Хуьре сифте комсомолрикай сад тир ам 1941-йисуз гуьгьуьлладаказ душман къирмишиз фена. Жегчидал дяведа хер хьана. Гьам хуьре, гьам армияда авайла, ада гзафбуруз куьмекар гайиди я. Эмир халуди заз ялавлу революционер, чи хуьруьнви Абдурагьман Исмаиловакай гзаф итижлу суьгьбетардай, ам чІехи руьгь авай, викІегь хва тир лугьудай.

Пашадин диде Набатни гзаф регьимлу, мергьяматлу, жумарт, кІвализ атайдаз чандал чка ийидай, мугьманрал рикІ алай дишегьли тир. Дар девирар тиртІани, адани кІеве, четинвиле авай гьар садаз гьил яргъи ийидай, куьмекардай. Гзаф гьуьрметлу, зегьметдал рикІ алай чешнелу хизан тир. Эмирани Набата вад велед - кьве хвани пуд руш - халис ватанпересар яз тербияламишна.

Бамматюртда юкьван школа, Махачкъалада гидромелиоративный техникум акьалтІарна, Пашади 1977-79-йисара Советрин Армиядин жейргейра къуллугъна. 1979-2013-йисара ам Махачкъалада техинвентаризациядин бюродин начальник тир. Малум тирвал, БТИ-да дердияр гзафбуруз авайди я, гьавиляй парабуруз Паша Эмирович хъсандиз чинни ийида. Аниз атайбурухъ галаз ада хушвилелди рафтарвалдай, кІвалах туькІуьрдай, меслятар къалурдай. Ахьтин хизанда тербияламиш хьайи, Абдурагьман Исмаилован тухумдай тир кас масакІа хьунни мумкин туш.

Чирвилерихъ къаних хциз девирдин истемишунрилай гуьгъуьна амукьиз кІан хьанач - 1995-йисуз Паша Аллагьвердиева "Юриспруденция" пешедай Бизнесдинни праводин институт акьалтІарна.

1998-йисалай инихъ Паша Эмирович республикадин меркездин собранидин 2-3-4-5 созыврин депутат, 2015-йисан октябрдилай и собранидин председателдин сад лагьай заместитель я. Адаз дагъустанвийрихъ галаз рахаз, абурухъ яб акализ лап регьят я, гьикІ хьи, касдиз лезги ва урус чІаларилай гъейри къумукь, чечен, авар чІаларни хъсандиз чизва - халис дагъустанви я. КьетІендиз къйдна кІанда хьи, и мергьяматлу, жумарт рикІ авай касди Чечняда цІай-гум авай алаш-булаш йисара гзаф чеченвийриз чпин кІвале чкаяр гана, абур хвена, жедай вири куьмекарна. Гьавиляй ам Чечен Республикадин, Грозный шегьердин гьуьрметлу гражданин хьун дуьшуьшдин кар туш. Ам Вириссиядин перепсь тухунин карда активвилелди иштиракунай РФ-дин Президентдин патай медалдизни лайихлу хьана. Ада гьакІни Дагъустан Республикадин Кьилин гьиляй Гьуьрметдин грамотани къачуна.

- Хуьр гьвечІиди тиртІани, анай машгъур ксар тІимил акъатнач -суьгьбетзава Паша Эмировича. - Балуджадай Ватан душмандикай хуьз 21 кас фена. Са паюниз элкъвена хайи ерийрал, хизандин къулав хтун кьисмет хьанач. Наградайриз лайихлу хьайибурни ава. Месела, Мухуров Мухуразни Алиев Алидиз Кутузован, Яру Гъед орденар гана. Дяведилай гуьгъуьнин йисара А.Алиева колхоздин председателviле, Волгоградда высший партшкола куьтягьай М.Мухурова партиядин Ахцегь райкомда жуьреба-жуьре къуллугърал кІвалахна. Пуд балуджави Ленинан ордендиз лайихлу хьана. Са кьадарбуруз РД-дин лайихлу муаллим, РД-дин культурадин лайихлу работник, Низам Шахбановаз РД-дин лайихлу муаллим, лайихлу насигьатчи, РФ-дин образованидин гьуьрметлу работник тІварар гана. Ихьтин лайихлу, машгъур ксар мадни гзаф ава, баркалла чпиз.

Кар анал ала хьи, балуджавияр гьарнихъ чкІанва лагьана, хуьр, хайи дагълар, тарих, машгъур, лайихлу ксар рикІелай алудна виже къведач, яни абурукай жегьил несилдизни чирун важиблу я. И жигьетдайни баркалла Паша Эмировичаз: ада тухвай тешкиллувилин кІвалах себеб яз, жегьил-жаван балуджавийризни дагълара хуьр алай чка, аниз хъфидай рекьер чир хьана. Республикадин вири пипІерай бубайрин ватандал гзафбур кІватІ хьана, рагьметдиз фенвайбурун руьгьдиз бахшна мавлид кьиле тухвана. Паша Эмировича жегьилриз бубайрин, ата-бубайрин ерияр рикІелай алуд тавуниз, дагълух гьвечІи ватан кІан хьуниз эвер гана. Адан камаллу насигьатрихъ, меслятрихъ жегьилри еке итиж аваз яб акална. ЦІининди республикада Дагъларин йис яз малумарнава. Къуй чи дагълух ерийрал чан хтурай, анриз рехъ - хвал хъхьурай!

Паша гьуьрметлу хизандин кьилни я: кьве рушни са гада халис ватанпересар яз тербияламишнава. Хци Наркоконтролдин комитетда кІвалахзава.

Гьуьрметлу Паша Эмировичаз чна вирида юбилей рикІин сидкьидай мубаракзава. Къуй адахъ мягькем сагъламвал, мадни агалкьунар, хизанда хушбахтвал, яргъал йисарин уьмуьр хьурай!

Хва я халис!

Мерд АЛИ

Паша Эмирович АЛЛАГЬВЕРДИЕВ заз жув Махачкъаладиз хтай алатай асирдин 80-йисарилай чида. Ада шегьердин БТИ-да кІвалахзавай, кІвалер эцигунин, абур регистрация авунин, герек документар (техпаспортар, кІвалерин ктабар ва масабур) туькІуьрунин крар тамамарзавай отделдиз руководство гузвай.

Жуван кІвал-югъ кутун патал за маса къачур чкадин иесидихъ лазим къайдада туькІуьрнавай чарар-цІарар авачир. Гьавиляй анаг маса къачунин савдани туькІуьзвачир. Шегьердин сагьибри чи арзайрал "кІвал садални алукь тавуна эцигнавайди я, чукІурна кІанда" лугьуз, чпин къуларалди чун генани кІеве тунвай.

Куьмек чи ватандаш, вичиз рикІин деринрай жумартвал ганвай алим, писатель Къурбан Халикьович Акимовакай хьана. Адаз Паша Эмирович фадлай чизвай кьван. ИкІ, зун БТИ-диз, гила рикІе кин амачиз, акъатна.

Зи чарарал Паша Эмирович суьгьуьрчи хьиз элкъвена, адан гьиликай хкатай чарарихъ "фашалвал" амукьнач!.. Паша вичин патав къвезвай инсанрихъ галаз рахазвай тегьердиз дикъет гайила, ам лезги яни, маса миллет, месела, аварви, чеченви, къумукь... яни чир жедачир! Ам Дагъустандин вири халкьарин чІаларал фасагьатдаказ рахазвай. Аварриз ам - аварви, чеченриз - чечен, къумукьриз къумукь хьиз тир. Заз, лезгидиз, Паша Эмировичакай руьгьдин стха хьайиди гилани гьиссзава. Неинки вичи кхьизва, чидай маса ксариз ни "Лезги газет" кхьиникни ада пай кутазва. Гьеле гьа чІавуз за ЦІийи йисан са нумрада гила адет хьанвай тебрикдин тел кхьенай:

Меркез капун юкьваллай
КІелда вуна кагъаз хьиз.
Газетдизни мукьвалла -
Куьмек гузва алаз хьиз...

(1999-йис).

Зи дуст - гила Махачкъала шегьердин Собранидин депутат вичин уьмуьрдин 60 йисан яшарив агакьнава.

Мубаракрай, дуст!
60 вуч я ваз!
Вилик виш йисан
Ачух я дарваз!
Рикlин сидкьидай
Лугьузва сагълугъ:
Хвавилелди чаз
Давамра къуллугъ...

“Мебель-Интерьер-Дизайн-2016”

Жасмина САИДОВА

Алай йисан 23-25-сентябрдиз Дагъустандин меркезда, республикадин Милли библиотекадин дараматда, адет хьанвайвал, йиса садра кьиле тухузвай ва гьам дагъустанвийрин, гьамни къецепатан регионрин агьалийрин рикI алай мярекатрикай сад хьанвай «Мебель-Интерьер-Дизайн-2016» выставка вад лагьай сеферда кьиле тухуда.

Идакай саласа юкъуз республикадин “Дагъустандин правда” газетдин конференц-залда журналистрихъ галаз хьайи гуьруьшдал выставкадин тешкилатчи, республикадин “Дагъустан-ЭКСПО” ВМЦ-дин директор **Мегьамед САРУГЪЛАНОВА** малумарна.

Пресс-конференцияда гьакIни алай йисан выставкадин генеральный спонсор яз малумарнавай мебелдин “Глобус” гипермаркетдин генеральный директордин заместитель **Аслан АСАЛИЕВА**, РД-дин Алишверишдинни промышленный палатадин (ТТП) вице-президент **Александр ШЕВЧЕНКОДИ**, РД-дин карчивилин ва инвестицийрин Агентстводин руководителдин заместитель **Гьамид МЕГЬАМЕДОВА**, РД-дин алишверишдинни промышленностдин министерстводин кьилин пешекар-эксперт **Юсуп АГЪАБЕГОВА** иштиракна. Выставкадиз талукьарнавай сад лагьай гуьруьшдиз атанвай пешекарри мебелдин производстводин хиле кIватI хьанвай са жерге четин месэлайрикай ва абур гьялун патал гьихьтин фикирар аватIа, гьадакай суьгьбетна.

“Дагъустан-ЭКСПО” центрадин руководителди хабар гайивал, алай йисуз мебелдин выстакадин кIвалахда гьам республикадин, гьамни уьлкведин маса регионринбур, къунши уьлквейринбур тир 60-дав агакьна карханайри чпин продукция Дагъустандин муьштерийрин вилик майдандал акъудда.

Республикадин меркез вад йикъан вахтунда Кеферпатан Кавказдин мебелдин бизнесдин центрадиз элкъведайвал я. Ина Москвадай, Санкт-Петербургдай, Ставропольский ва Краснодарский крайрай, Адыгея, Карачаево-Черкесия, Кеферпатан Осетия-Алания, Чечен республикайрай, Ростовский, Ульяновский ва Московский областрай, гьакIни Белоруссиядай, Китайдай, Бельгиядай, Италиядай, Туьркиядай тир мебелдин виридалайни хъсан чешнейриз килигиз, маса къачуз жеда.

Мегьамед Саругъланова гьисабзавайвал, алай кризисдин вахтунда мебель гьазурунал машгъул тир карханайриз ва компанийриз куьмек гунихъ кьетIен важиблувал ава. Идалайни гъейри, ада гьисабзавайвал, республикада йисалай-суз яшайишдин кIвалер, дараматар гзаф эцигзавай девирда и кIвалер безетмишиз куьмек гун патал мебелдин базардин сергьятар гегьеншарунихъ еке метлеб ава.

“Чна гуьзлемишзавайвал, выставкадиз мугьман жедайбурун арада цIийи ассортиментдихъ къекъвезвай алишверишдин сетрин иесияр, мумкин тир амадагар, дизайнерар жеда. Выставкади гьам республикадин алишверишдин къурулушда кIвалахзавай карханаяр, гьамни адетдин муьштерияр патал цIийи жуьредин мумкинвилер ачухарда”, - къейдна Мегьамед Саругъланова.

Ада хабар гайивал, “Мебель-Интерьер-Дизайн-2016” выставка идалай вилик йисарилай гегьенш сергьятра аваз тешкилнава. ЦIинин выставкада кIвалерин къенепатан дизайндиз, гьаятар безетмишуниз талукь тематический паяри виле акьадай чка кьада. Идалайни гъейри, “Мебель-Интерьер-Дизайн-2016” выставкади муьштерийриз яшайишдин ва общественный кIвалер, санаторияр курортар, офи-

сарни ресторанар, туьквенар патал мебель, ам гьазурун патал ишлемишдай шейэр, фурнитура, парча, тумаж, светильникар, гуьзгуьяр, гобеленар, гьакIни мебелдин производство кардик кутун патал лазим тадаракар, станокар ва маса шейэр теклифда. Инай кIвалин къенепад тамамдаказ туькIуьрун, безетмишун патал лазим тир пердеяр, халичаяр, цлакай курсардай шикилар, декордиз талукь маса шейэр жагъида.

Санлай къачурла, “Мебель-Интерьер-Дизайн-2016” республикадин йиса садра ва гегьеншдаказ тухузвай чIехи выставкайрикай сад я. Инай муьштерийривай чпин рикI ацукьай шейэр ужуз къиметрай ва арада маса кас авачиз маса къачуз жеда. Идалайни гъейри, выставкадал гьар йисуз цIийи-цIийи жуьрейрин мебель ва и хиле лазим жезвай маса шейэр пайда жезва, выставкадиз атай ксариз мебелдин индустрияда алай вахтунда гьихьтин кьетIенвилер, цIийивилер аватIа, муддин мебель гьихьтинди ятIа, гьадахъ галаз таниш жедай мумкинвал жеда.

Александр Шевченкоди выставкадин сергьятра аваз элкъвей стол кьиле тухун ва анал мебелдин хиле кIвалахзавай карчийрихъ галаз государстводин патай куьмекдин месэлаяр веревирд авун теклифна. Ада гьисабзавайвал, карчияр дуьздаказ гьавурда туни абур “хъендикай хкудиз” куьмек гуда. Мисал яз, ада эхиримжи йисара уьлкведин законрик кухтунвай дегишвилерин бинедаллаз, карчияр и ва я маса тешкилатри ва органри датIана ахтармишун къадагъа тирди, ятIани Дагъустанда бизнесдик квай инсанрин кьилив чпин “къуллугърикай” хийир хкудиз кIанзавай ксар мукьвал-мукьвал къвезвайди ва и кардин себебни инсанар законрин, государстводи гузвай мумкинвилерин гьавурда тахьун тирди къейдна. Ада алава хъувурвал, государстводин куьмекдин жуьрейрихъ галаз мукьувай танишаруни карчияр “хъендикай” хкудиз куьмек гуда.

Гьамид Мегьамедова карчивилин ва инвестицийрин Агентстводи гьвечIи ва юкьван бизнес гьиле кьаз кIанзавайбур патал идаради фикирда кьунвай грантрикай лагьана.

Пешекарри вирида рейсадвилелди къейд авурвал, гьвечIи ва юкьван бизнес алай вахтунда юридический рекьяй савадсуз гьалда ава ва ида гьвечIи карханайриз государстводин заказра иштиракдай мумкинвал гузвач.

“ЧIехи сад жедалди гьвечIи виш кархана хьайитIа хъсан я, кризисдин девирда хъсан я, вучиз лагьайтIа, икI хьайила, экономика са гьал хуьз жеда. Амма гьвечIи карханаяр ихьтинбур яз амукьайла, абурувай йигиндаказ виликди физ, чIехи заказар тамамариз жезвач, абур анжах гьа чпиз чидай гьвечIи сергьятра амукьзава. Зи фикирдалди, эгер гьвечIи карханаяр сад-садахъ галаз “галкIиз”, виниз тир дережайриз хкаж жез хьайитIа, абурун къазанжиярни виле акьадайвал артух жеда, региондин къецепата авай базаррани лайихлу чка кьада”, - малумарна вичин фикир Юсуп Агъабегова.

“Дугъриданни, неинки мебелдин, гьакIни маса хилерани исятда хциз акъвазнавай месэла карханайривай гьатта чпин документарни лазим къайдада туькIуьриз тахьунихъ галаз алакъалуди я. Ида лагьайтIа, экономика “хъендик” квайди хьуниз, ришветбазвилиз еке мумкинвилер ачухзава. Амма эгер гьвечIи ва юкьван карханаяр гьич тахьайтIа ассоциацийриз кIватIал хьайитIа, абурувай кардин гъавурда авай юристар кьабулиз ва чпин документация къайдадиз гьиз, нетижада государстводин заказра, тендерра иштиракиз жедай. Гьаниз килигна, чи Агентстводи мукьвал тир вахтунда дагълух 20 райондиз фин ва карчияр гъавурда тунин кIвалах кьиле тухун планламишнава”, - малумарна Гьамид Мегьамедова.

Аслан Асалиева “Глобус” карханадин кIвалахдикай суьгьбетна ва выставкадин иштиракчияр патал махсус къиметар фикирда кьунвайдакай хабар гана. Махачкъала-Къизилюрт шегьредин къерехда ачухнавай “Глобус ЭКСПО” гипермаркет Кеферпатан Кавказдин регионда алишверишдин виридалайни чIехи чкайрикай сад я. Са шумуд мертебадин зурба комплексдай муьштерийриз рикIиз кIандай жуьредин диванар, кухняяр, гьаятра эцигдай мебель, кIвал безетмишун патал лазим, яни инсандин “рикI чими ийидай”, къулайвал гудай вири шейэр жагъида.

РИКIЕЛ ХКИН: алай йисан эхирдалди республикадин мулкунал “Дагъустан-ЭКСПО” центрадин графикдин сергьятра аваз чIехи мад кьве выставка ачухда. ИкI, 9-10-ноябрдиз регионрин уртах агропромышленный “Дагпродэкспо-2016” выставка-форум ва 15-19- декабрдиз регионрин уртах “Россиядин къизил - “Къашарин алем” заргарвилин выставка жеда. И мярекатра иштиракиз кIанзавайбуруз алава делилар **www.dagexpo.ru** сайтда жагъида.

Гележег авай кадрияр

Жасмина САИДОВА

РусГидродин Дагъустандин филиалдин кьве инженер - Заур АГЬМЕДОВ ва Владимир ИВАНОВ “РусГидро” ПАО-дин “Энергиядин къенепатан чешме - 3” проектдин сергьятра аваз тешкилнавай гележег авай кадрийрин резервдик акатнава, хабар гана чаз филиалдин информационный отделдин векил Мегьамед ГЬАМЗАТОВА.

Жегьил энергетикрин ва промышленникрин международный “Форсаж-2016” форумдин майдандал кьиле фейи конкурсдин финалда Дагъустандин филиалдин жегьил пешекаррин проектри 2- ва 3-чкаяр кьуна ва абуру США-дин Калифорния штатда авай Силикондин (Кремнийдин) деридиз, гьакIни Стенфордский университетдиз мугьман хьун къазанмишнава.

Дагъустандин филиалдин производственно-технический къуллугъдин инженер Заур Агьмедов ва Сулакдин ГЭС-рин Каскаддин гидротехнический тадаракар датIана ахтармишунин къуллугъдин инженер Владимир Иванов конкурсдин пуд паюнайни нетижалудаказ экъечIна.

- Сад лагьай паюна иштиракун патал за “РусГидро 2025-2050-йисара заз гьикI акваззва” ва “Инвестицийрин нетижалувилиз къимет гунин система” темаяр хкяна, - суьгьбетзава Заур Агьмедова. - Нетижада зун конкурсдин кьвед лагьай паюниз акъатна ва ина пуд йикъан вахтунда кадрийрин резервдик экечIиз кIанзавай вири кандидатри психологиядин тестар тамамарзавай, проектар гьазурзавай, карчи къугъунра иштиракзавай, командада кIвалахиз хьунин алакьунар къалурзавай. Чаз ачухна, жува гьялдай къайда теклифна ва пешекаррикай ибарат комиссиядин вилик хвена кIанзавай ругуд тема лагьана. Зи командадал “Капитальный эцигунрин объектар цIийикIа туькIуьр хъийидайла проектриз талукь яз кьабулзавай къараррин нетижалувал, дурумлувал ва хатасузвал ахтармишдай алат” гьалтна. Чна тема хъсандаказ хвена, гьаниз килигна, чи командадин ирид касдикай вада конкурсда иштиракун давамарна.

Конкурсдин кьвед лагьай пай куьтягь хьайила, 28 касдиз жегьил энергетикрин ва промышленникрин международный “Форсаж-2016” форумда “Энергополис” паюнин сергьятра аваз РусГидродин патай иштиракдай ихтияр гана.

Вири проектар форумдин экспертрин - РФ-дин министерствойрин ва ТЭК-дин виридалайни чIехи карханайрин руководителринни пешекаррин вилик хвена кIанзавай. Проектдин сергьятра аваз жуьреба-жуьре компанийрин векилрикай ибарат тир чи командади корпоративный чирвилер гудай интерактивный Energy learn система теклифна ва ада 2-чка кьуна. Пишкеш яз чаз Стэнфорддин университетдиз путевка, командадин къугъунрин IT-платформа ва образованидин ресурсар ишлемишдай мумкинвал гана.

- Гьеле Дагъустандин государстводин университетда кIелзавай йисара захъ РусГидро компанияди гьар йисуз кьиле тухузвай студентрин проектрин “Вилик финин энергия” конкурсда иштиракунин тежриба хьанвай, - лугьузва Владимир Иванова. - 2010-йисуз зун конкурсда гьалиб хьана. Гьа и чIавуз зун гидроэнергетика заз жуван гележег аквазвай хел тирдан гъавурда гьатна.

А чIавалай инихъ 6 йис алатнава, исятда зун РусГидродин Дагъустандин филиалдин инженер ва Дагъустандин государстводин технический университетдин “Эцигунрин тадаракрин ва гидротехнический сооружений-рин” кафедрадин аспирант я.

“Форсаж” конкурсдин нетижайрин бинедаллаз “РусГидро” ПАО-дин пуд къуллугъчиди вири дуьньядин виниз тир технологийрин компанияр кIватI хьанвай, вичиз тешпигь авачир майдан тир Кремнийдин деридиз (США, Калифорния) мугьман хьун къазанмишнава.

Форумдин тешкилатчийри РусГидродин вири векилар фад акахьдай, ачух, къуватлу, виликди еримишзавай жегьил пешекарар тирди къейдна.

Гьерекат ква магьсулдаррик

Райсудин НАБИЕВ

Гила гад тамамвилелди вичин ихтиярда гьатнавайди аквазва. И карни неинки лап чими хьанвай гьавайри, гьакIни сад-садан гуьгъуьналлаз дигмиш жезвай емишри, майвайри, генани лагьайтIа, къизилдин ранг акьалтнавай техилрин никIери мадни артух субутарзава. "Лепе гуз" акъвазнавай никIериз килигайла, рикI неинки шад, алакьиз хьанайтIа, абур къужахда кьазни кIан жезва, вилериз шадвилин накъвар къвезва. Вучиз лагьайтIа, ам чи виридан ризкьи, фу.

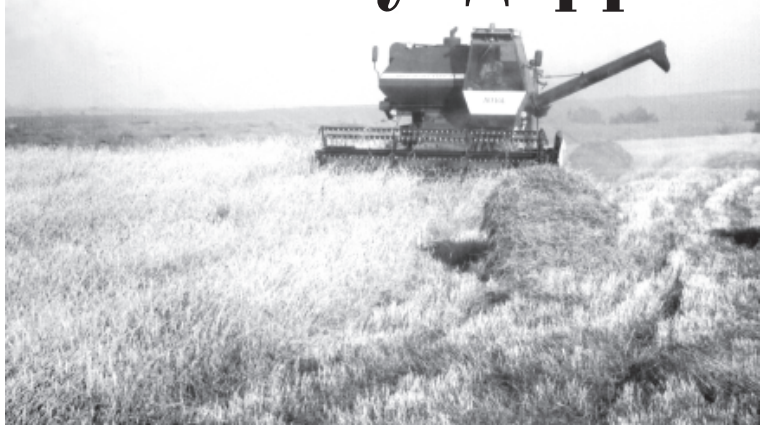

Арендатор С.Шайдаеван участокда Эмирбегов Хейрудинан комбайн кардик

Арендатор Т.Таибова цIийи бегьердал шадвалзава

Лежбервилинни фермервилин "Курхуьр" карханадин магьсулдарри кьилдин арендаторрини чпин никIерал шадвал ийизва. Абур исятда агакьнавай бегьер кIватIунив эгечIнава. Санлай абуру 200 гектардай кьил гьидай магьсулар кIватIна кIанзава. Виликамаз суракьра хьайи **ШАЙДАЕВ Сефербег** комбайн гваз хтана ва гьасятда техилар кIватIунив эгечIна.

Сифтегьан кьве юкъуз ада 23 гектардай ва гуьгъуьнин кьве юкъузни 25 гектардай риге алачир сортунин къуьлер кIватIна. Цик квачир чкаяр ятIани, гьар са гектардай 16 центнердилай артух бегьер вахчуна. КIвалах кьиле тухузвайди вичихъ гзаф йисарин тежриба авай механизатор, Зардиян патай атанвай **ЭМИРБЕГОВ Хейрудин** я. Комбайнидлай къуьл хутахиз, вич жегьил ятIани, тежриба авай шофер **ЭМИРБЕГОВ Кьасума** куьмек гузва. Машин ацIайла тадиз къуьл чкадал хутахна, ичIирна хтана, комбайндин гуьгъуьна жезва ам, нубатдин рейс ийиз.

Магьсулдарар кIвалах башламишдалди вилик

Инал къейд тавуна жедач, Хейрудинан комбайнди, лугьудайвал, сятини хьиз кIвалахзава, кар авачиз акъваззавач. Гьавияр чимизватIани пакамлай нянин геждалди комбайн кIвалахдик жезва. Хейрудиназ чи бубайрин "Гатун са йикъа хъутIуьн са варз тухарда" лугьудай мисалдин мана хъсандиз чизва, амални ийизва адал. Арендаторар гьарда вичин участокдиз комбайн тухун патал нубатра акъвазнава. Абдуллаев Сейфулагьа вичин 5 гектардай техил кIватIна хканва. Исятда комбайниди Т.Таибован участокда кIвалахзава. Хъсан бегьер битмишарнава инани, адазни техилдин никIер 20 гектардихъ галаз ава. Абуру шадвалзавайди а кар я хьи, техилар къатканвач, и кардини бегьер вири кIватIна гьилиз къведай мумкинвал гузва.

Шагьпазов Агьмед, чпив гзаф гектарар гвай Н.Саругъланов, В.Саругъланов ва мадни гектарникарни гуьзлемишиз акъвазнава.

- Гьабурни за, са тварни пуч тавуна, михьивилелди ва вахтунда кIватIна куьтягьда, - лугьузва пIузаррик хъвер кваз комбайнер Эмирбегов Хейрудина.

Куьн мурадрив агакьрай, гьуьрметлу магьсулдарар - гад гьарай тирдан гьавурда куьн хъсандиз ава.

Алатай йисандалай гзаф

ЧИ КОРР.

Дагъустандин вири майишатра емишрин ва майвайрин бегьерар кIватIунин кIвалахар кьиле физва, хабар гузва РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводин пресс-къуллугъди.

Эхирижи делилралди, 300 агъзур тонндилай гзаф майваяр кIватIнава, им лагьайтIа, алатай йисан гьа и вахтунин делилдилай тахминан 100 агъзур тонндин гзаф я.

Министерстводи хабар гузвайвал, алатай гьафтедин эхирдалди Дагъустанда, санлай къачурла, 23 агъзур тонн емишар ва 80 тонн картофар кIватIнава.

Виридалайни гзаф майваяр ва картофар Дербент, Хасавюрт, Къизилюрт ва Къаякент районрин майишатра кIватIнава. Емишар кIватIунин рекьяй вилик жергейра Мегьарамдхуьруьн ва Буйнакский районрин фермерар ава.

РикIел хкин, алатай йисуз республикада 1 миллионни 350 тонн майвайрин бегьер кIватIнай, им лагьайтIа, 2014-йисуз кIватIайдалай 58 агъзур тонндин, яни 4,5 процентдин гзаф тир.

Емишар лагьайтIа, 2015-йисуз республикада 128 агъзур тонн кIватIнай, имни адалай вилик квай йисан делилдилай 20 тонндин артух тир. 2015-йисуз республикада 380 агъзур тонн, адалай вилик квай йисан кьадардилай 22 агъзур тонндин артух, картофар гьасилнай.

Карчи инсанрикай суьгьбетар

Анжах вичин зегьметдалди...

Рагьидин ЭМИНОВ

Ахцегьа чпин гьакъисагъ зегьметдалди, чирвилералди, алакьунралди инсанрин патай лайихлу гьуьрмет ва авторитет къазанмишнавай ксар тIимил авач. Къериб АСВАРОВНИ ахьтинбурун жергедай я. Вичелай алакьдай, вичиз ва амайбуруз менфятлу са кеспидал машгъул хьун гьар са инсандин агьваллувал таъминарзавай, адаз руьгьдин разивал гузвай кьилин шартI я лагьайтIа, чун ягъалмиш жедач. Къ.Асваров уьмуьрда вичин кар жагъанвай бажарагълу карчи я.

Бизнесмен Къ.Асваров муьштеридихъ галаз

Гьеле Ахцегьрин 1-нумрадин юкьван умуми образованидин школада кIелзавай вахтунда ам дерин чирвилералди, хци кьатIунралди, чIехибуруз гьуьрмет авуналди, зегьметдал рикI хьуналди тафаватлу жезвай. Аял чIавуз ада вичин рагьметлу бубади ва дидеди гайи гьи тапшуругъ хьайитIани ашкъидалди тамамардай. Юкьван школа куьтягьайдалай гуьгъуьниз ам армиядин жергейриз фена. Аскервиле Къериба намуслувилелди къуллугъна..

Армиядай хтайдалай гуьгъуьниз ам Владимир шегьерда политехнический институтдин эцигунардай инженерар гьазурдай факультетдик экечIна ва анаг агалкьунралди куьтягьна. 1996-йисалай 2010-йисал къведалди Къ.Асварова РайФУда кIвалахна, ахпа ам бизнесдал машгъул хьана. И вахтунда сифте Къериба вичин кIвалин вилик квай майдандал гъвечIи са туьквен эцигна, Махачкъаладай ва Дербентдай недай продуктар гъиз, муьштерийрин тIем акакьдай къиметрай маса гана.

Бизнес кьиле тухунин жуьрейрай кьил акъатайдалай кьулухъ ада карчивилин кIвалах гегьеншарун кьетIна. И чIавуз ада райцентрдал алай Хуьруьг Тагьиран тIварунихъ галай паркда «Евросвязь» тIвар алай салон ачухна. Гьелбетда, виридуруз чарасуз тир ихьтин чка ачухуни инсанрик еке шадвал кутуна. Алай вахтунда Къериба инай муьштерийриз чпихъ хъсан ери авай ва гьар жуьредин фирмайрин мобильный телефонар, планшетар, компьютерар, клавиатураяр, мышкаяр, ресиверар, спутникдин алакъадин антеннаяр ва гзаф маса шейэр маса гузва. Муьштерийривай инай чпиз кIани шейэр заказни ийиз жеда. Алай вахтунда ада мобильный телефонриз пул ягъун патал терминал хкана кардик кутунва. Къ.Асвароваң гьакъисагъ чалишмишвилерилай гьам райцентрадин ва гьамни чи хуьрерин агьалийри гзаф разивалзава.

Гьамиша цIийивилерихъ къекъуьн фадлай адетдин кар хьанвай Къ.Асвароваз гила салондин патав, паркуна вичин харжидалди махсус жуьре къванерикай туькIуьрнавай фонтан туькIуьриз кIанзава. Идалайни гъейри, ам и паркдиз къведай гурара вичин патай плита тунин кIвалахдивни эгечIнава. Гележегда Къериба ина квас, мороженое, ширеяр, лимонадар маса гудай гатун палаткани ачухда.

Ада райцентрадал аптекани ачухна ругуд йис я. Ана фармацевт Заида Гашаровади кIвалахзава. Инай муьштерийривай гзаф жуьрейрин дарманар, косметика ва маса шейэр къачуз жеда. Инсанри и аптекадин кIвалахдилай гзаф разивалзава. Мукьвалмукьвал иниз къвезвай муьштери А.Асалиева чаз и чкадин гьакъиндай икI лагьана:

- Райцентрада авай маса аптекрай хьиз, за инайни гьамиша чарасуз тир дарманар къачузва. Инай заз гьамиша лазим дарманар жагъизва. Ина муьштерийрихъ галаз хуш рафтарвалзава. Идалайни гъейри, инсанривай чпиз чарасуз тир вири дарманар заказ ийиз жеда. Дуьшуьшдикай менфят къачуналди, заз и аптекадин сагьибдиз ва ина кIвалахзавай аптекардиз чухсагъул лугьуз кIанзава.

Гьелбетда, ихьтин хуш келимаяр Къ.Асварова гьилин ва ниятрин михьивилелди, мергьяматлувилелди къазанмишнавайди я. Ада гьакъисагъвилелди жемятдиз къуллугъзава. Къуй адахъ гележегдани еке агалкьунар хьурай!

Чешнелу хизанриз наградаяр гана

И мукьвара Мегьарамдхуьруьн райондин администрациядин дараматда, хизандин йикъахъ галаз алакъалу яз, яргъал йисара санал яшамиш хьанвай чешнелу хизанриз **"Муьгьуьббатдинни вафалувилин"** медалар ва гьуьрметдин грамотаяр гунин шад мярекат кьиле фена. Ана Мегьарамдхуьруьн райондин кьилин заместитель **Марина АБДУЛАЕВАДИ**, райондин общественный палатадин председатель **Агъадаш НАГЬМЕТУЛАЕВА**, къаюмвалдай отделдин начальник **Имам МИРЗЕМЕГЬАМЕДОВА**, ЗАГС-дин начальник **Тахмина ГЬУЬСЕЙНОВАДИ**, дишегьлийрин советдин председатель **Тагъуя ТАГЬИРОВАДИ**, УСЗН-дин отделдин начальник **Багьадат ШИХКЪАИБОВАДИ** ва масабуру иштиракна.

Райондин кьил **Фарид АГЬМЕДОВАН** тІварунихъай Марина Абдулаевади чешнелу хизанриз и югъ мубаракна ва абуруз хизандин бахтлувал, кІанивал, вафалувал хьана кІанзавайди лагьана.

- Уьмуьрда вири хъсан кІвалахар хизандилай башламиш жезва мягькем хизанрихъ, мягькем дувуларни жеда ва абуру хъсан бегьерарни гуда. А бегьерни чи аялар, чи гележег я. Эгер куьне хизандин адетар, къайдаяр хуьз хьайитІа, а адетар аялрини несилрилай несилралди тухуда, - къейдна ада.

Шихкъаибовади дагъустанвияр патал хизандин, муьгьуьббатдинни вафалувилин югъ еке метлеб авай сувар тирди, Дагъустанда чешнелу, мягькем хизанар гзаф авайди, абуру лайихлу аялар тербиялямишзавайди, чи жегьилри гьахьтин хизанрилай чешне къачун лазим тирди лагьана.

Райондай и серенжемда 2 хизанди иштиракна. 30 ва 25-йисуз сад-садан гъавурда аваз, чешнелудаказ яшамиш жезвай Мурсал ва Мадина Мурсаловриз, Робертни Елена Агьмедовриз муьгьуьббатдинни вафалувилин медалар, цуьквер ва рикІел аламукьдай пишкешар гана. ГьакІни мярекатдал, вафалувилел бинеламиш хьана хизандин дибар мягькемдаказ хуьзвай Мамали ва Тамила Генжалиевризни райондин администрациядин патай Гьуьрметдин грамота гана.

Хизанда аял хьунни еке вакъиа я. Ада кІвализ шадвални бахтлувал гьизва. Ам хизандин адетар давамардай, диде-бубадин умуд ва гележег я. Хизандин юкъуз аялар хьунин шагьадатнамаяр 2 хизандив - Заур ва Мадина Шагьмардановрив, Низам ва Раина Исмаиловрив - вахкана. Жегьил хизанриз и шад вакъиа ЗАГС-дин начальник Тахмина Гьуьсейновади мубаракна ва аялар тербияламишунин карда агалкьунар хьана кІанзавайди, хизандин кьилин везифа хьайи сифте йикъалай башламишна, аял сагъламди яз чІехи авун тирди лагьана.

Халис ватанпересвилин чешне

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Уьмуьрда мергьяматлувилин тема гьамиша важиблуди тир, амма уьлкведин кризисдин гьалара адан мана-метлеб мадни артух я.

Шиназви **Камал РАМАЗАНОВА** *(шикилда)* общественностдин фикир вичел игьтияж авай инсанриз, иллаки дагълух хуьруьнвийриз мергьяматлувилин куьмекар авуналди желбзава. Гьакъикъатдани, "гудайдан гъил ичІи жедач" гафарин кесерлувал адан гьар йикъан гьерекатри тестикьарзава.

- Зи мурад, тайин дережадив агакьна, кьакьан дагъдин атІугъай шартІара четиндиз яшамиш жезвай багърийриз куьмекун тир. Рагьметлу бубадин гафарай, им "халис ватанпересвилин чешне я". Гила и мурад кьилиз акъудиз алакьунал зун пара шад я. Гьелбетда, и кардик заз дуьз тарс-тербия гайи диде-бубадин ва гьамиша къаюмвал авур чІехи стха Рамазанан лайихлу пайни ква, - лугьузва Камала. Амма ада неинки хайи хуьруьнвийриз, гьакІ вич яшамиш жезвай Къизляр шегьердани парабуруз спонсорвилин куьмекарзава. Баркалла!

Рамазанов Камал 1958-йисан 1-июндиз Рутул райондин Шиназрин хуьре зегьметкеш чІехи хизанда дидедиз хьана. 1976-йисуз школа акьалтІарна, Советрин Армиядин жергейра къуллугъна. Зегьметдин рехъ райондин больницада тади куьмекдин машиндин шофёрвилелай башламишна. Къаст кІелун тир зигьинлу гадади, кІвалахдивай къакъат тавуна, 1986-йисуз Махачкъалада автодорожный техникум, 1999-йисуз бизнес идара ийидай институтда экономикадин, 2004-йисуз ДГУ-да юриспруденциядин факультетар акьалтІарна. Вичин пешекарвилин чирвилер ишлемишуналди, ада 1993-1999-йисара Шиназа регистрация авур "Марина" тІвар алай гьвечІи кархана тешкилна, адаз регьбервал гана ва райондин бюджетдиз налогрилай алава куьмекарна. Хизанни галаз Къизляр шегьерда яшамиш жезвай Камал Рамазанова 1999-2005-йисара шегьердин МТС-дин базадин, 2006-йисалай "Тепловые сети" ОАО-дин гендиректорвилин везифаяр тамамарзава. Ам гьакІ "Сад тир Россия" партиядин патай "Къизляр шегьер" округдин шегьердин Собранидин депутат я. Яргъал йисарин гьакъисагъ зегьметдай К.Рамазанов РФ-дин регионар вилик тухунин министерстводин, РД-дин Гьукуматдин гьуьрметдин грамотайриз ва маса наградайриз лайихлу хьанва.

Спонсорвилинни меценатвилин лайихлу кІвалахдикай рахайтІа, Рутул районда Шиназ ва Къала хуьрера мискІинар эцигиз куьмекна, ЧІуде участокдиз 1000 метрдин цин турба тухвана, Шиназ хуьруьз экскаватор пишкешна, ЧІуде участокдиз электрикдин линия чІугуна, цІи 12-мартдиз Шиназрин школадин аялриз 103 куртка, 30 жуьт чекмеяр гана.

Къизляр шегьерда ва районда игьтияж авай агьалийриз 300 агъзур манат пул пайна, шегьердин рекьер гуьнгуьна хутаз куьмекна, 2016-йисуз шегьерда газозаправка хъиткьинна хасаратвал хьайибуруз 100 агъзур манат пул пишкешна, Къизлярда экологиядин гьал хъсанарун патал чиркин ятар шегьердин къерехдиз акъудна.

Дагъустанда сифте яз хсуси такьатрихъ са сятда 4 ГКЛ къуват авай газдин котельный центр эцигна.

2013-йисуз Краснодарский крайда яд акьалтуникди зарар хьайибуруз 750 агъзур манатдин куьмекна ва икІ мад.

Мяргьяматлувилин и суваб крарай Рутул райондин ва Къизляр шегьердинни райондин администрацийри, куьмек агакьай инсанри жумарт хва Камал Рамазановаз рикІин сидкьидай чухсагъул лугьузва!

Къуй вахъ чандин сагъвал, зегьметда мадни еке агалкьунар хьурай! Къуй ви девлетдик Аллагьди берекат кутурай, гьуьрметлу жумарт хва! - лугьузва вирида.

Къулайни я, хийирлуни

Нариман КЪАРИБОВ

МФЦ-яр кардик кутуна гзаф регьят хьанва. Дербент шегьерда ихьтин идаради (МФЦ-ди) кІвалахиз са йисни (2015-йисан август) хьанвач. Амма анаг шегьерэгьлийрин гзаф суалриз жавабар гудай къулай тешкилатдиз элкъвенва. И мукьвара чун винидихъ тІвар кьунвай центрадиз фена ва анин кІвалахдихъ галаз мукьувай таниш хьана. Чи суьгьбетчини МФЦ-дин директордин заместитель, жегьил пешекар **Назир Мисбахович НАЗИРОВ** я.

- Чи центр себеб яз гила къадим Дербентдин агьалийриз чпиз герек вири документар са чкадай, "са пенжердай къачудай мумкинвал хьанва, - суьгьбетзава ада. - Гьар са инсандихъ вичин къайгъуяр, дердибала, туькІуьрна кІанзавай крар , гьялна кІанзавай месэлаяр ава: сада паспорт къачуна ва я ам цІийи хъувуна кІанзава, садаз вичин эменнидин, чилин документар законлу авун, садаз вичин хсуси кар ачухун ва икІ мад. Ингье вири гьа и ва гзаф кьадар маса тІалабунарни чна вахтунда , ери аваз ва чебни пулсуздаказ кьилиз акъудзава Са гьихьтин ятІани дерди авай кас чи МФЦ-диз кьве сеферда къвезва-сифте лазим тир документар вугуз, ахпа къуллугъ авунин нетижа чириз. Социальный ва маса рекьерай чна жемятдиз ийизвай къуллугърин кьадарни лап гзаф я-вири санлай 300-дав агакьна.

■ **Назир Мисбахович, куь центрада вири санлай шумуд касди (операторри), меслятчийри ва маса рекьерай пешекарри кІвалахзава? Абур ва агьалияр патал лазим тир шартІар яратмишнавани?**

- Чи коллектив 40 касдикай ибарат я. Гьар садахъ алай девирдин вири истемишунриз жаваб гузвай кІвалахдин чкаяр ава. Абур компьютеррин ва маса техникадалди, гьисабрин аппаратралди таъминарнава.

МФЦ-дин экуь ва гегьенш дараматдихъ атай ксари гуьзлемишдай зал гала, хъуьтуьл куьсрияр эцигнава, кабинетар гзаф хьуниз килигна, центрада агьалияр чпин дердидин нетижа чириз яргъалди акъвазуниз, учирар хьуниз рехъ гузвач. Атайбур чалай рази яз хъфизва.

■ **Лап кар алай документарни пулсуздаказ туькІуьрзавани?**

- Ваъ. Къуллугъунин гьакъи къачузва, амма за винидихъ лагьайвал, адан кьадар (госпошлина) хейлин тІимил я. Мисал яз, кІвалин документ ("къацу чар") къачун агьалидиз МФЦ-дай пудалай вад агъзур манатдал кьван къиметдай акъваззава. Гьа са вахтунда арачийри лагьайтІа, и кар туькІуьрунай 50 агъзур манат кьван пул къачузва. Кадастровый паспортар ва эменнияр регистрация авунин документарни чна чкадал гьазурна вахкузва. И барадай пешекар инженери кІвалахзавай махсус отделни кардик кутунва.

■ **Куь идарадин кІвалахдин сиягьдик яшайишдин ва маса рекьерай гена гьихьтин къуллугъар авун ква?**

-Хуьруьн майишатдин рекьяйни, месела, малдарвал,саларбанвал, набататчивал ва консервиярдай промышленность кардик кутун ва гегьеншарун патал субсидийрин документар туькІуьриз, абур къачуз жеда. ГьикІ хьи, МФЦ-ди, эгер чи кьилив атайтІа, хуьрерин агьалийризни къуллугъзава.

Алава хъувуна кІанда хьи, государственный ва муниципальный къуллугърилай гьейри, МФЦ-дай агьалийривай алава малуматарни къачуз жеда-юридический рекьяй меслятар (консультация), маса гун-къачунин договорар кутІунунин, судда векилвал авунин ва масабур.

Инсанриз яшайишда, кІвалахда, гьар йикъан уьмуьрда герек тир лап важиблу къуллугъар авайвилиз, суалриз фад ва тамам жавабар гузвайвилиз килигна, МФЦ-диз къвезвай агьалийрин кьадарни винизди я, бязи йикъара 300 касдив агакьда.

МФЦ-да хьайи юкъуз за иниз чпин крар туькІуьриз атанвай са шумуд касдивай куьн и идарадин кІвалахдилай рази яни лагьана хабар кьуна.

Эгьмедбег ТАЛИБОВ, карчи. - МФЦ ачухуникди чаз гзаф регьятвилер хьанва Карчивилиз талукь документар туькІуьриз жезва.

Галина НАХАМИЕВА, жегьил диде. - Зун иниз атана гьич 15 декьикьани туш. Лазим дакІардихъ фена, аялдиз пул (детское пособие) гудай справка къачуна, хъфизва.

Вагъиф ГЬАСАНОВ, пенсионер. - МФЦ ачухна лап вижевай кар хьанва. Виликдай чун, гьатта яшлу ксарни, са справка къачудайлани, гзаф дуьшуьшра "пака хъша, муькуь къуз хъша" лугьудай бюрократри бизаррзавай. Чун кІвалахдив эгечІай шазан августдилай инихъ МФЦ-ди 40 агъзур касдиз къуллугънава.

Назир Назирова кьейд авурвал, шегьерэгьлияр и идарадихъ, анин коллективдихъ инанмиш хьанва. Себебни тапшурмишнавай кардив, хиве авай везифайрив, инсанрихъ галаз мили рафтарвал авуналди, абурун дерди-балайрив, игьтияжрив рикІ гваз эгечІун я. МФЦ-дин кІвалахдин режимни къулайди я: гьар юкъуз перерыварни авачиз пакаман сятдин муьжуьдалай нянин муьжуьдалди инсанар кьабулзава.

ГАЗЕТ - КІЕЛЗАВАЙДИ - ГАЗЕТ

Сагъламвал

Инсанрин къайгъуда

Хазран КЬАСУМОВ

ДАДАШЕВА Гуьлпериди Сулейман-Стальский райондин центральный больницадин аялар хадай отделенида кІвалахиз 36 йисалай гзаф я. Гьеле школада кІелдай йисарилай адан рикІ медицинадал иллаки гзаф алай.

Гуьлпери 1959-йисуз Кьасумхуьрел дидедиз хьана. 1976-йисуз юкьван школа куьтягьай руш Дербентдин медучилищедик экечІна ва 1980-йисуз анаг хъсан чирвилер аваз акьалтІарна, са шумуд вацра Дербентдин центральный больницада кІвалахна, 1980-йисалай Сулейман-Стальский райондин центральный больницада зегьмет чІугвазва.

Чаз Гуьлпериди лагьайвал, эхиримжи йисара районда хазвай аялрин кьадар гзаф, рекьизвайбур тІимил хьанва. И кардал ада шадвалзава. И рекъемрик, гьелбетда, бицІекрин палатадин медсестра, вичин хиве авай везифаяр намуслувилелди кьилиз акъудзавай Гуьлпери Дадашевадин пайни ква.

Адан кІвалахдилай разивилин келимаяр чаз центральный больницадин кьилин духтур Максим Играмудинович Ханбалаева, мукьвара дидеяр хьайи А.Гуьлмегьамедовади, Т.Алискеровади, Л.Алиевади ва гзаф масабуру лагьана. Ихьтин алхишриз Гуьлпери неинки намуслу зегьметди, гьакІни адан ширин меци, хуш рафтарвили, рикІин михьивили лайихлу авуна.

БицІекрин къайгъудар медсестра хьиз, Гуьлпери донорни я. Вичин хушуналди ада иви гуз гзаф йисар я. Ам Россиядин "Гьуьрметлу донор" знакдин ва РД-дин здравоохраненидин отличник медалдин сагьибни я.

Гуьлпери Дадашевади вич бахтлу инсан яз гьисабзава. "Захъ хуьре-кІвале гьуьрмет авай хизан, ферли веледар, сагълам чан ава. ГьакІни зун рикІ алай пешедин иесини я. Дуьньядиз атай бицІекрин шелдин ван хьайила, шадвиляй зак лувар акатда. За гьамиша Аллагьдиз ялвар ийизва: бицІекрин шелдин ван тахьай гьич са хизанни тахьурай дуьньяда. Бахтлу хьун патал инсандиз мад вуч кІанда кьван?" - лугьузва Гуьлпериди.

Гуьлпери Нурудиновнадин хва Мусадини духтурвилин пеше хкяна. Им, гьелбетда, дуьшуьшдин кар туш, гьикІ лагьайтІа, адаз вичин дидедиз хуьре-кІвале авай гьуьрмет, кІанивал, гьакІни духтурвилел дидедин кьарувал акуна. Алай вахтунда Муса Дадашевича Санкт-Петербургда медицинадин центрадин кьилин духтур яз кІвалахзава. Зазни абурухъ чандин сагъвал, кІвалахда еке агалкьунар хьана кІанзава.

Чухсагъул лугьузва

Райсудин НАБИЕВ

Шегьерра, хуьрерани михьивилер авуниз талукь яз эхиримжи вахтара кхьинар, телепередачаяр, совещанийрал меслятар гунар гзаф жезва. И серенжемри чпин нетижаярни тагана тазвач.

Сулейман-Стальский райондин руководстводини и месэладиз кьетІен фикир гузва. Гзаф хуьрерин кьилери чпиз гузвай тапшургъар кьилиз акъудзава. ИкІ, куьчеяр, рекьер, общественный чкаярни кимер михьиз хуьн патал чІехи-гъвечІи вири желбзава. Чкайрал аквазвайвал, михьивилерин дережа хейлин хкаж хьанва, халкьдин активални артух я. Администрацийрин кьилерин къайгъударвал себеб яз, са жерге хуьрера зирзибил, кІватІиз, талукь чкадиз тухудай улакьарни кардик кутунва. ИкІ, Вини, Кьулан, Агъа СтІалрин, ЦІийихуьруьн, Кьасумхуьруьн, Герейханован, Макьарин, Алкьвадринни Сардархуьруьн куьчейра лафетар галай трактораp, машинар къекъвезва. Ингье гила са варз я Курхуьруьн администрациядини и кар кьиле тухуз. Хуьруьн Гагаринан, Самурскийдин тІварар алай кьилин куьчейра гьар базардин юкъуз лафет галай трактор къекъвезва. Агьалийри зирзибил тайин чкайрал гьизва ва лафетдиз вегьезва. Трактор гвай Пирмегьамедов Гьемзехана, гагь адан гада Энвера, трактор пакамаз фад чкайрал гьализ, кІвалах вилик тухузва. Чпин везифаяр бубадини хци хъсандиз кьилиз акъудзава.

Гила акваз-акваз куьчейрал, мягьлейрал ранг атанва, михьивал артух хьанва. Хуьруьнбуру и важиблу кардиз вахтунда фикир гана, улакь кардик кутунай администрациядин кьил Радик Гьажалиевазни, улакь идара ийизвай Гьемзеханазни Энвераз чухсагъул лугьузва.

Нумрадиз чар

Шикаятзава. Вучиз?

Нариман КЪАРИБОВ

Общественный транспорт. Ада гьикІ къуллугъзава? Рази яни чун адалай? Ваъ, мад сеферда - ваъ!

Бязи шоферри, гзафни-гзаф хсуси автобусрин, "газелрин" ва таксийрин иесийри, тахсир чпинди хьайитІани, пассажиррихъ галаз, гьа жергедай яз яшлу инсанрихъ галазни, векъидаказ рафтарвалзава, чпин тербиялсузвал къалурзава.

Заз чидай гьалда, Дербентдин хейлин шоферар и "акъажунра" вилик жергейра ава. Хсуси машин я кьван, кІантІа акьаха, кІандачтІа, - ваъ лугьудайбурни кими туш.

Са сеферда чун, кьуд кас пассажирар, Махачкъаладай Дербентдиз хквезвай. Хсуси машиндин рулдихъ галайдини дербентви тир. Махачкъаладин "Южный" автостанциядал, кьве падни меслят хьуналди, ада чавай рекьин пулар кІвалериз кьван хутахдай кьадарда къачунвай. Амма, Дербентдиз ахгакьайла, ада такси автостанциядал акъвазарна, чаз эвичІун буйругьна. Ихьтин дуьшуьшда, тІебии кар я, чун чуьруькра гьатна. Таксистди чи гьахълу истемишуниз кубут жавабар гузвай. Гена Аллагьдиз шукур, и арада инал автостанциядални къайдадал гуьзчивалзавай милициядин работник (участковый) атана акъатна. Машиндин нумраярни кхьена, ада чун гьарма сад кІвалериз хутахиз туна.

Гзаф вахтара хсуси "газелрин" нефсинихъ сергьят авачир иесийри, шегьердин къенепатан маршрутра гьерекатдик квайбуру чпин машинриз пассажирар кІезрияр хьиз язава. Салонра ацукьдай чкаяр амачиз хьайитІани, абур остановкайрилай юзазвач - кІвачел акъваздай пассажирарни къачузва. Кьадай чкаярни авачир салонра галтад жез физва абур. Сиве-сивди ацІанвай ихьтин "газелрин" иесийри чпин машинар нубатдин остановкайрал акъвазарзавач (эвичІдай ксар тахьайла). Бязи ахлакьсузрик, остановкайрал яшлу ксар акурла, генани гзаф хъел акатзава. Белки, машиндиз гьил хкажайди дяведин ветеран ятІа (абур шегьеррин къенепатан маршрутра пулсуздаказ физвайди я) лугьуз, машиндин газдал авайдалайни гзаф илисда абуру.

Дербент шегьерда ихьтин кубутвилиз иллаки 5 ва 15-маршрутра кІвалахзавай шоферри - къучийри рехъ гузва. Мягьтел жедай кар я: чпиз и къанунсузвиликай хабар аватІани, ахлакьсуз шоферар, абур рулдихъ галай "газелар", ГИБДДдин къуллугъчийри акъвазарзавач, тагькимарзавач.

Къучи, гзаф пул къазанмишунал рикІ алай "газелистрин" кьулухъ шегьердин полицияда чІехи къулугъдал алай халу гала лугьудай ванерни ава.

Бязи вахтара маршруткайрин иесийри (эгер салон сиве-сивди ацІанвачтІа) чпин машинар куьчейра, инсанар акурла, акатай гьинал хьайитІани акъвазарзава, салонра "амай гелер" ахцІур хъийизва, гьам инсанар патал ва гьамни рекьера хаталувал арадал гъизва.

Дербентда таксийрин къиметарни (пассажирар тухунин) абурун иесийриз гьа чпиз кІандайбур я. Лап куьруь мензил кІантІани хьурай, 150-200 манат таганмаз, чкадилай юзадач абур. Кар анал ала хьи, лап хейлинбур шегьердин бюджетдиз налогар гуникайни кьил къакъудзавайбур я. Яраб къадим шегьерда транспортда авай ихьтин къайдасузвилерал мус ва ни эхир эцигдатІа?

Шофер я зун вердиш хьанвай
кІанивал,
Кьуд патахъди гьалда машин
жеривал.
Са чІавузни тийиз мецен
къайивал,
Гаф лагьайдав, геж тавуна,
къалда за
Зид я машин, гьакІ кІандайвал
гьалда за!

Пассажирар гена гзаф акьахрай,
Зи жибинриз пул сел хьана
авахьрай!
КІантІа пулдик лап гьарамни
акахьрай,
Ам бул хьайи турба кІвализ
ялда за,
Зид я машин, гьакІ кІандайвал
гьалда за!

ТІал алай месэлаяр

Авахьзава яд сурарайгъуз...

За Дербент шегьердин "Къирхляр" сурар бязи къадирсузри, кицІерини кацери ва маса гьайванри чиркинарзавайдакай, анаг къалгъанри басмишнавайдакай "Лезги газетда" виликрайни кхьейди я. Хъсанвилихъ са дегишвални тахьуниз килигна, мад гъиле къелем хкьуниз мажбур хьана.

Кардин тІал анал ала хьи, сурарин патарив гвай кІвалера яшамиш жезвай са бязи аллагьсузри (масакІа лугьуз жедач) аниз зирзибил, атІузвай тararин хилер, герек амачир къаб-къажахни кваз гадарзава. Дагъ галай патахъай чиркин ятар сурариз рекье твазвайбурни кими туш. Идалайни гьейри "Къирхляр" сурариз Дрожжининан куьчедай (Самур-Дербент къанал галай патахъай) кьве мертебадин са кІвалерин виликлик хъвадай цин турба (чилин кІаник) пад хьуникди, яд сурариз авахьиз пуд вацралайни гзаф вахт я.

Жуван багъри ксарни кучуднавай чкадиз зунни мукьвал-мукьвал жуван дерт, рикІ секинариз физвайвиляй за мукьув гвай кІвалера яшамиш жезвай са шумуд касдиз и сурариз авахьзавай цин патахъай куьне "Горводоканалдиз" хабар ганачни лагьай суал гайила, "са шумудра лагьана, халу, садрани са касни атанач" лагьана жаваб гана. Жувани аниз зенг авуна. Дежурныйди "за чІехидаз дугьуда, гьелелиг ам чкадал алач" жаваб гана. Амма яд сурарайгъуз къени иесисуздаказ авахьзава хьи, авахьзава. Дербент фадлай инихъ хъвадай цикай кьит шегьер я. Вучиз ятІани, гьа авай цин иесивалзавач, кьенятвилелди ишлемишзавач. Хъвадай яд сурарайгъуз физва, анаг "дигизва".

"Горводоканалди" шегьердин бязи куьчейра, кІвалерин гьаятра куьгьне хьанвайвиляй чилин кІаник пад жезвай цин турбаяр, хабар гайитІани, гьафтейралди ремонт тийизвай дуьшуьшар тІимил туш. И кар гзаф йисара шегьердин газетдин редакцияда кІвалахай зазни лап хъсандиз чида. Ремонт авурлани, экскаваторди эгъуьнай фурар варцаралди кІевир тахвуна, я тахьайтІа, са бубат накьвар, палчух хъивегьна, хъфизва. Ремонтнавай тротуарар, къир цанвай куьчейрин бязи чкаярни къайдадай акъудзава.

"Горводоканалдин" кьилевайбурни фад-фад дегиш жеда Дербентда. Белки, халис иеси тежезвайвиляй ятІа къайдасузвал?

Рекьимир, цІегь!..

Хъувуна кІандай кІвалахар гзаф аматІани, 2000 йисан юбилейдихъ галаз алакъалу яз къадим Дербентда аваданламишунин барадай хъсанвилихъ са кьадар дегишвилер хьанва. Гзаф куьчейра цин, канализациядин, газдин ва электрикдин линияр цІийибуралди эвезнава, къир цанва, тротуарра плиткаяр тунва, тарар, кул-кусар, цуьквер цанва.

Амма, лагьана кІанда хьи, вири и хъсанвилер, инсанар патал къулайвилер асул гьисабдай шегьердин юкьван паюниз, центральный куьчейриз талукь я. Шегьердин къерехра, цІийи микрорайонра лагьайтІа, куьчеяр акьалтІай пис гьалда ава. Виринрикай рахайтІа, ихтилат яргъиди жеда. И макъалада зун тек садакай - игит дербентви генерал Гьайдароваи тІварунихъ галай куьчедикай рахада. "4-Аваин" районда и куьче центральныйди яз гьисабзава. Анай 15-маршрутдин автобусарни физва.

Вичин яргъивилел 900 метр алай и куьче саки кьиляй-кьилди фурар-фурар хьанва. Ина яшамиш жезвай агьалийри, чпин пулар кІватІиз, са шумудра чиргъ вегьена, грейдер кьуна дуьзарна. Амма транспортдин гьерекат гзаф тирвиляй гьар марф къвайила, куьче генани пис гьалдиз хквезва, тротуарарни авачирвиляй анай инсанриз физ-хквез лап четин жезва.

Рехъ чІурузвайвиляй "Аваиндиз" таксияр ерли къвезвач.

Зунни яшамиш жезвай и "4-Аваин" микрорайонда газдин турбаяр, эквер патал трансформаторар, гьатта симин тарарни агьалийри чпин пулдихъ къачунва. Маса харжарни агьалийри авунва. Хъвазвай ва ишлемишзавай ядни шегьердинди ваъ, чпи эгъуьннавай къуйринди я. Рехъ хьайитІани туькІуьрун патал агьалийри чкадин властриз гзаф арза-ферзе авуна, гилани ийизва. Амма гьелелиг чи гьарайдиз гьай лугьудай кас авач. Гьар сеферда чаз гузвай жавабни гьа сад я: бюджетда пул авач, 2018-йисалди, мумкинвал хьайитІа, туькІуьрда...

Рекьимир, цІегь, - гатфар къведа...

ЦИйи ктабар

"Зулун пешерал кхьинар"

Мердали ЖАЛИЛОВ

И йикъара чи гъиле ихьтин ажайиб тlвар алай ктаб гьатна. Адан автор вичи лезги, урус чlаларал кхьизвай, гъиликай икьван чlавалди гьам шииратдин ва гьам гьикаятдин са шумуд ктаб хкатнавай муаллим, журналист, писатель Фахредин Нажмединович ОРУЖЕВ я. Ам 1958-йисуз Азербайжан Республикадин Ширвановка хуьре дидедиз хьана. Гьана школа акьалтlарай ам кьисметди Дагъустандиз акъудна.

ДГУ-дин химиядин факультет акьалтlарна, школада (алай вахтунда Дербент шегьерда) муаллимвиле кlвалахзава.

Амма чlалан алемдал ашукьвили ам эдебиятдин деринра авай сирерал желбзава. Вичин эсеррай аквазвайвал, Фахредин сифте нубатда шаир-лирик я. Гьатта гьикаятдин эсеррани адан лирикадин гьиссери чпин таъсирлувал артухдаказ раижзава.

"Цаварин стlалар", "Секин ачухунар", "Хъипlрепlрал чигер", "Руьгьдин мигьийрал" - аку садра ктабрин тlвараринри гьикьван сирлуз ва рикlе гьахьдайвал ванзаватlа!

Чи гъиле гьатнавай ктабдин тlварцlени шаирвилин кьатlунрин, уьмуьрдиз кlанивилин вилералди килигунин гьиссерин нев ава: "Зулун пешерал кхьинар..."

Зулун пешер. Гатфаринни гатун хамувални къацувал квахьна, марфаринни гararин хура гьатна, уьмуьрдай хъфиз гьазур хьанвай а затlари квекай кушкушзаватlа? Уьмуьрдилай разивал, агакьай къулайвилерикай тухвал, вилик квай къаярикай кичlевал?.. Дугъриданни, инсандин руьгьдин деринра и кушкушри - "зулун пешерал алай (тlебиатди атlанвай) кхьинри" гзаф суалрал чан гъизва, гьар садав вич фейи уьмуьрдикай фикириз, хъсан ва пис крар веревирд хъийиз, вуч уьмуьрдай къачуна, вуч таз алакьна - суалрай кьил акъуддай алахъунар ийиз тазва.

И ктабда инал лагьанвай хьтин суалри ва веревирдери кьилин чка кьазва. "Зулун пешеринди" ятlани, ктабда руьгь экуь, жанлу, умудлу, къвезмай йикъарихъ инанмишардай суьгьбетар, веревирдер, рикlел хкунар, сегьнеяр гзаф ава. Хейлин чинар шиирралди кхьенвай новеллаяр хьиз кlелиз жезва. Лагьана кlанда, ктаб урус чlалал кхьенва. Ятlани ана лезги руьгьда кьиле физвай аламатдин агьвалатар кlелзавай кас желбдай тегьерда къалуриз алакьнава. Яни кlелиз хуш къвезва. Им, шак алачиз, писателдин агалкьун я.

Ктабдин кьилин игит вичин уьмуьрдин чlехи пай чи обществода къанун-къайда хуьнин органра къуллугъ авуниз бахшнавай милициядин ветеран, чlехи хизандин кьил, вичин кьисметдиз, иллаки аял йисара, магьрумвилерни четинвилер алаз хьиз акъатнатlани, уьмуьрдихъ цlигелвал, инсанрал ва инсанвилин чlехи агалкьунрал ашукьвал садрани квадар тавур, гила, са еке яшарив агакьнавайла, вич экъечlай тlваларални хъутlалрал вил вегьезвай, акьалтзавай несилриз насигьат гузвай Гьалимов Бейдуллагь Гьалимович я.

Ктабдин вири агьвалатар авторди гьадан мецелай кхьенва. И карди суьгьбетрин инанмишардай къуват артухарнавайдал шак алач. Яни писателдиз вичин кьилин игитдин руьгь, адан лайихлувилер дериндай ва вири терефрихъай ачухардай хъсан рехъ (метод) жагъанва. Гьакъикъи документарни писателдин къундарма сад авуна, сижифламишнава...

Ктабдин вири лайихлувилерикай чун рахазвач. Чаз кlелзавайбурун вилик адай къачунвай са чlук (суьгьбет) гъиз кlанзава. Лезги чlалаз ам элкъуьрайди и цlарарин автор я.

Веревирдер

Вилер сад яз...

Шагьабудин ШАБАТОВ

Дагъустандин халкьдин шаир Арбен Къардаша вичин "Эмин ва гьукум" макъалада (Самур. 2016-йисан 1-нумра) кхьизва: "Шаирни гьукум чеб-чпихъ галаз кьиле финин месэла гьар са чlехи шаирдин уьмуьрда кватзава. И кьве терефдиз чпиз чпикай хабар авачиз хьайитlани, абурун алакъайрин месэла датlана авайди я... Шаирдин мурад вичин ацlай ва цlалцlам цlарарални жуван халкь бахтавар, жуван чил авадан авун, вири дуьньяда иервални дигайвал, гьахъ-адалат артухарун я. Гьукуматдин мурадни гьадаз мукьвади туш лугьуз жедач, амма адан "алатар" масадбур я, абурун гьерекатди арадал гъизвай нетижаярни гзаф вахтара мураддиз аксибур жезва. Гьамиша гьакl тир, жезва, мадни хьун мумкин я".

Акьалтlай гафариз нивай вуч лугьуз жеда. Дегьзаманайрин шаиррилай башламишна, саки Сулейманал къведалди виribуру гьукумдин тахсирар, зулумкарвилер ва кесиб къатарин язухар чlугунин веревирдер ийизва. Зунни пуд девирдин шагьид хьанва: Советрин - бахтавар, Ельцинан - агьузардин, Путинан - умудрин...

За фагьумзава, вири инсанар сад тир Аллагьди халкь авунвайла, и гьузел тlебиат абур патал яратмишнавайла, вучиз садбур агьаяр, амайбур абурун лукlвар жезва? Садбуруз къузгъунрин нефсер, къанихвилер вучиз ганватlа? Инсанар вири сад я: кlалубар, акунар... Амма гьа са инсанриз гьа са вилерай дуьнья са шумуд жуьре аквазва. Садбуру, вилерал рекlв алаз, дуьньядикай лезет хкудзава, мукьуьбурал гьамиша пашман нагъв ала.

Эй инсанар, и тафават арадай акъудун мад чалай аслу тушни бес? Чун инсанарни тирди рикlелай алудун, масад жувалай ажуз, усал кьун дуьз кlвалах яни?

Гьикьван чапхунар авуртlани, эхир вири, мал-девлет чилел туна, агъа дуьньядиз ичlи кьве гъил гваз физвайди я. Урус халкьдихъ са мисал ава: "Унесет тот больше, кто ростом больше".

Дуьз гафар я. Куьз рикlел гьидач агъа дуьньяда чун вири сад хьтин шартlара, кесиб - девлетлу авачиз, эбеди сад жедайди?..

Зи рикlел бубадин гафар хквезва (рагьмет хьурай вичиз). Ада лугьудай: гьамиша жувалай артуханбурулай ваъ, фейибурулай вил вегьена, ахпа жуважуваз теселлияр, сабурар це. Зи бубадизни гьамиша (буба са кlвач галачир набут итим тир) дидеди, "флан касдиз авай машин аку, авай кlвалериз килиг, абурун тlуьн-хъунин, алукlун-хтlунин гумрагьвал вуч я?!" лугьуз, ихтилатардай. Бубади, "я къари, чаз тlили текъведай кlвал, алукlдай са къат партал, чи чlалаз килигдай хизан, атай мугьмандин вилик гьидай са кьас фу, ксурдай мес-яргъан, кьилинди, чахъ сагълам чан ава" лугьудай.

Гьакl хьайила, гьуьрметлу инсанар, гьамиша жувалай фейибурулай вил вегь, гьар са кlвалахда сабур ая. Сабур - абур, сабур Аллагьдин тlварарикай са тlвар я. Чна чи ягь-намус гьамиша михьиз хвена кlанда. Намус ипекдилайни михьи я лугьуда.

Жуван къабар алай гьилералди къазанмишай фу тlуьн - им ханарин ханвал я, заз чиз.

Са кесибдин чан ктlизва кlвалахиз,
Тух жедалди бегьем фуни жагъизвач.
Вилелай нагъв кими жезвач аялрин,
Я рикlин цlай са жуьрени туьхуьзвач.
Сад вичиз лап кефер чlугваз
къекъвезва,
Ягьанатдин хъвер алахьиз кlуфалай.
Вун къерехда, лагь, гьикьван гагь
акъвазда,
Я чан Аллагь, чаз килигиз винелай?..

ЦИйи Макьар

Фахредин ОРУЖЕВ

Таб квачир кьиса

("Зулун пешерал кхьинар" ктабдай)

Зун хуьре участокдин инспектор тир. Са хизанда гада чlехи жезвай. Буба рагьметдиз фена, адан патав диде гумай, амни сагъсуз тир. Гьавиляй гада вич-вичин ихтиярда гьатнавай.

Хуьруьн къерехда са маса кlвале кьилди са итим яшамиш жезвай. 20 йисан дустагъ атlайдалай кьулухъ хтанвайди. Шегьерда са гьихьтин ятlа тарашунрай адаз ихьтин кар ганай.

Ингье гила хуьре яшамиш жезвай. Хва хкведалди дидени буба кьведни дерт чlугвадай кьван рагьметдиз фена.

Дустагъдай хтанвайдал, хуьре вуч чlуру кlвалах хьайитlани, ният вегьез хьана. И карди ам бизарзавай. Ятlани ам гьа вичин тегьерда тек тир. Ара-ара тамам гьафтейралди ам шегьердиз фидай. Мад хтана вичин кlвалихъ гелкъведай.

Гьа и ялгъуз итимдин вили гьикl ятlани начагъ дидедин патав чlехи жезвай ялгъуз гада чlугуна, адаз галайвилер ийиз хьана. Заз ван хьайивал, итимди гада вичихъ галаз шегьердизни тухузвай, адаз кlани-такlанни къачузвай. Етимдин тан цlийи, жибиндани вичин таярив гьелелиг гвачир пул хьана.

И карди зак къалабулух кутуна. Гьавиляй нубатдин сеферда абур шегьердиз фидайла, гуьгъуьнал алаз, абур ахтармишиз, жуван куьмекчини рекье туна. Итимни гада гьиниз физватlа, нихъ галаз рахазватlа, вуч ийизватlа вири чирунин тапшуругъ гана.

Няниз хтай зи куьмекчиди акурвал ахъайна.

- Закира (итимдин тlвар), гада шегьерда вичин са мукьвадан кlвале туна, вич базардал як маса гузвайбурун патав фена, са квекай ятlани рахана, такси кьуна, шегьердин патав гвай са хуьруьз фена, анай базардаллай як маса гузвайбурув хипен са шумуд жендек агакьарна.

Нисинилай алатайла, ам гьа вичи тур гададин патав хтана, амни галаз столовойдиз фена, фу тlуьна. Ахпа кьведни халкьдин суддин дараматдиз фена, юристдихъ галаз са квекай ятlани рахана. Инай экъечlна, итимни гада кьведни шегьердин кьилин больницада хьана, са шумуд духтурдин патав физ, гада абуруз къалурна. Гьанайни абур шегьердин ПТУ галайвал фена. Зи куьмекчиди лагьайвал, Закира етим гада училищедиз кьабулун тlалабна. Директорди и кардиз разивал гана...

Дугъри я, са патахъай хъсан кар хьиз аквазвайтlани, зи рикlе и вакъиади хейлин суалрал чан гъана. Як гьихьтинди я? Базардаллайбур вужар я? Закирални абурун вуч алакъа ава?.. Вири и крар пулдихъ галаз алакъалу тир. Пул аватlа, ина тахсиркарвални хьун мумкин тир.

Са кар за хъсандиз кьатlана: Закира етим гададиз са гьерезвални авачиз куьмек гузвай. И карди зун секинарни ийизвай.

Амма гьерерин жендекар?.. Базар?.. Пулар?.. Куьрелди, за жуван куьмекчидал Закиран геле мад къекъуьн, мад делилар чирун тапшурмишна.

Сифте нубатда базардал алайбурув як гьинай, нивай агакьарзаватlа, халкьдин судда юристдихъ галаз вуч ихтилат хьанатlа чирна кlанзавай.

Идалай кьулухъ, къуллугъдин месэлаяр аваз, зун кьве гьафтеда Ростов шегьердиз акъатна, анани зи рикlяй, мефтlедай Закирални етим гададин алакъаяр акъатзавачир. Амма зун хкведалди ина виливни хуьн тавур са шумуд вакъиа кьиле фена.

Етим гададин начагъ диде рагьметдиз фена. Иниз тазиядал атай яргъал са мукьвакьилидинни Закиран арада къалар акъатна. Идани, вичин нубатдай, ам акl "секинарна" хьи, къахрагъариз духтурар герек хьана.

Закир мад силисдик акатна. Зун хтайвалди адан патав фена, хьанвай крарай кьил акъудна. Етим гада гьинихъ алатнатlа, садазни чизвачир.

Зи куьмекчиди хейлин крар дуьздал акъуднавай. Базардал як маса гузвайбуру Закиракай анжах хъсан гафар лагьана. Якни ада иниз мукьвал-мукьвал гъизвай.

Гада галаз шегьердиз фейи юкъуз ада вад гьерен жендек гьанай, пулни гъиле-гъилди къачунай. Герекзавай.

Судда адвокатдивай Закира етим гада хвавиле кьабулиз, я тахьайтlа адал къаюмвал тухуз жедатlа чирнай. Аквар гьаларай, гададин дидедин гьалдикай адаз хабар тир.

Хипер гьинай къачузвай лагьайтlа, адахъ а хуьре лап хъсан дуст авай. Са вахтунда санал силисдик акатайди. Закира вири вичел къачуна, ам суддикай хкуднай. Гила дустуни дуст хуьзвай. Адахъ лагьайтlа мумкинвилер гзаф авай, чlехи майишат арадал гъанвай. Закираз гьикьван кlан хьайитlа, гьакьван як гуз гьазур тир.

Закир хуьре мад силисдик акатайла, гада, шаксуз, гьа дустунин патав фин мумкин тир, кьатlана за.

Хьунни гьакl авуна. Идалайни артух, Закирахъ галаз къал акъудайди зазни танишди, вични адан дустунивай кlвалах, куьмекар тlалабзавайди яз хьана. Ихьтин шартlари чаз Закир силисдикай хкуддай, мад сеферда ам дустагъда туникай хьудай мумкинвал гана...

Закираз гададал я бубавилин, я къаюмвилинни гуьзчивал тухудай ихтияр ганач. Адан уьмуьрдин шартlари а кар ийиз тунач. Амма етимдилай ада гъил къачунач, адаз сифте ПТУ-да, ахпани гьа хиляй вузда кlелдай мумкинвал гана.

Бахтсуз кьве касдин кьисметар веревирд авуни зун ахьтин фикирдал гъана хьи, уьмуьрдин рекьерин генгвални дарвал гагьгагь са нукьтlадини дегишарда.

Гьикьван чеб тек яз, куьмексуз яз аквазватlани, инсанар чеб-чпиз акьван чара туш. Гьар са бедбахтдазни Аллагь-Таалади бахт багъишдай са кас гьазурзавайди хьиз я. Чеб-чпихъ къекъвезвай кьве бахтсузди чеб-чпел гьалтун, сад-садан гъавурда акьун лугьуз тежер кьван ажайиб кlвалах я. Садаз бес тежезвай чимивал, гьуьрмет, къулайвал, кlанивал масада гузва! Кьведни бахтуник акатзава!

Инани гьакl хьана. Акьван йисара тек яз, дарискъалвиле, азадвиликай магьрум яз яшамиш хьайи касдивай вири къакъатун лазим тир. Амма руьгьдин деринра регьим, масадаз авуна кlани хатур, куьмек гунин гьиссер яшамиш жезвай. Етим гададин кьисметди Закиран вири хъсан гьиссериз дуьздал акъатдай, уьмуьрда чка гудай мумкинвал ачухна...

Вахтар пара фенва. Закирни и уьмуьрдай хъфенва. Гьикl ятlани мад сеферда зун адан хуьруьз акъатайла, анин сурарални фена. Ина заз амай вири сурарин арада кьилихъ лап вижевайдиз туькlуьрнавай къван галай Закиран сурни акуна. Ам ада вичи бубавал хъувур хцин патай ахгакьарнавай гьуьрмет тирдан гъавурда зун гьасятда гьатна. Вири уьмуьр бедбахтвилера акъатнатlани, инсандиз са бахт ахкуна: са хъсан гада хуьн хъувуна, дуьз рекьел акъудна. Имни кьегьалвал я...

Гьахъ винел акьалтда

Гьазурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Пака, 5-августдиз, Бразилиядин меркез Рио-де-Жанейро шегьерда гатун XXXI Олимпиада ачухда. Акъажунар 6-августдилай гатlумда, 17 юкъуз давам жеда. Олимпиадада дуьньядин 207 уьлкведин, гьа гьисабдай яз сифте сеферда Олимпиададин къугъунра иштиракзавай Косоводин ва Кьиблепатан Судандин спортсменрини чпин гьунарар къалурда. Спортдин 42 жуьредай наградайрин 306 комплект (и рекьяй им рекорд я), санлай 4924 медаль чпин иесийрив агакьда.

РИКlЕЛ ХКИН: 2012-йисуз Англиядин Лондонда кьиле фейи гатун XXX Олимпиадада Америкади - 1, Китайди - 2, Великобританияди - 3 ва Россияди (вири санлай 82 медаль, абурукай 24 къизилдин медалар) 4-чкаяр кьунай.

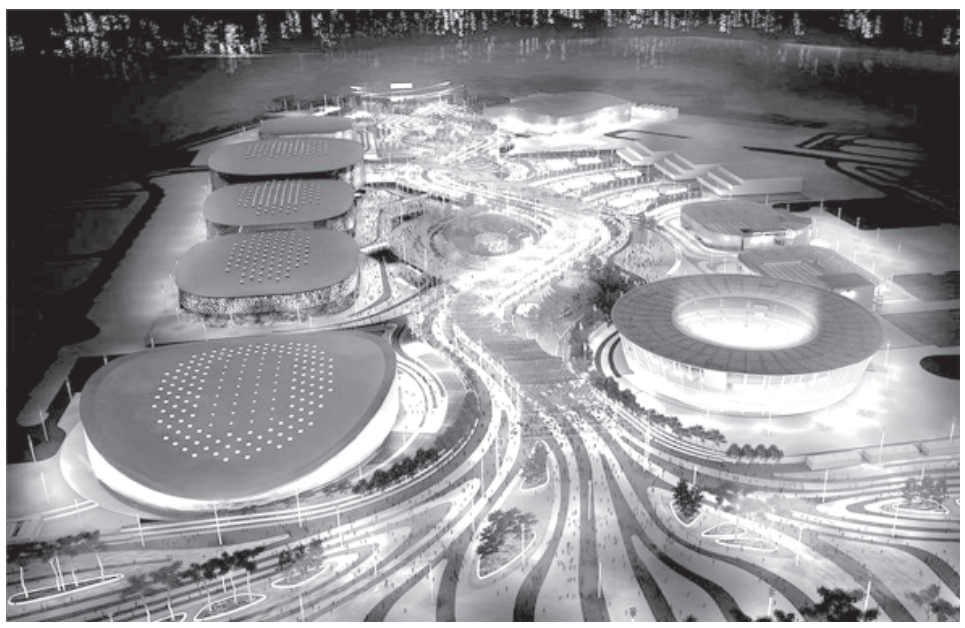

Олимпиада ачухуниз талукьарнавай шад мярекат Рио-де-Жанейродин "Маракана" стадиондал *(шикилда)* кьиле фида, амма Бразилиядин экономикада арадал атанвай акьалтlай четин гьалар фикирда кьуналди, абурухъ са артух гурлувални "багьавал" жедач. "И мярекат Пекин, Афины ва я Лондон шегьерра хьтин чlагайди жедач, ам адетдин, алай аямдин мярекат яз кьиле тухун пландик ква, анал инсаниятдин гележегдикай суьгьбетда, тамашачийриз гьатта спецэффектарни аквадач", - хабар гузва Олимпиададин официальный сайтда мярекатдин исполнительный директор Марко Балича. Амма къугъунар кьиле фидай имаратар, спортдин ачух майданар важиблу къугъунар кьабулиз гьазур я. Бразилиядиз къведай мугьманар патал ина 70 цlийи мугьманхана эцигна. Рио-де-Жанейрода метродин цlийи хел кутуна. Официантар ва таксистар патал эхиримжи 3 вацра ингилис чlалалди рахаз чирзавай миллион тарс кьиле тухвана. Санлай къачурла, Олимпиада кьиле тухун патал 80 агъзурдалай виниз къуллугъчияр желбнава. 1-августдиз авай малуматрал асаслу яз, Олимпиададин жуьреба-жуьре акъажуниз 7,5 миллион билет маса ганва.

Спортдин виридалайни важиблу къугъунра иштиракдай мумкинвал къазанмишун Россиядин спортсменар патал халис женгиниз элкъвейдакай мад сеферда кхьинин лазимвал авач. Гьар гьикl ятlани, са жуьредин гьахъвал винел акьалтна. "Кьурайбурук акатна, цlибурни кудайди" мад сеферда субут хьанатlани, санлай чи уьлкведин командади Олимпиадада иштиракда. 30-июлдиз "Матч ТВ" телеканалдин эфирда Россиядин спортдин министр Виталий Муткоди хабар гайивал, Бразилиядиз рекье гьатдай Россиядин хкянавай команда 266 спортсмендикай ибарат я. Олимпиададин къугъунра спортдин 29 жуьреда чи спортсменри чпин устадвал къалурда. Гуьгъуьнлай чир хъхьайвал, Россиядин хкянавай командадик кьезил атлетикадай (анжах са Дарья Клишина квачиз), залан атлетикадай, луьткве кьусуйралди гьалунай спортсменар квач, россиявийрикай виридалайни хъсан сирнавдай са шумуд касдизни къугъунра иштиракдай ихтияр ганач. Допингдихъ галаз алакъалу къал-макъал себеб яз Къазахстандай тир спортсменрини залан атлетикадай Олимпиададин акъажунра иштиракдач.

РИКlЕЛ ХКИН: 24-июлдиз Олимпийский международный комитетди (МОК) Россиядин хкянавай командадиз Рио-де-Жанейрода кьиле фидай Олимпиадада иштиракдай ихтияр гана. Аниз бедендин къуват артухарун патал къадагъа авуннай шейэр (допинг) виликрай ишлемишун дуьздал акъатай спортсменар ва Россиядин чиновникар фидач. Икl, Россиядин спортдин министерстводин векилриз, гьа гьисабдай яз министр Виталий Муткодизни - Рио-де-Жанейродиз фин патал аккредитация ганач.

Гьикьван рикlиз тlар жедай кар ятlани, фикир желб ийиз кlанзава: дуьньядин 19 уьлкведин культурадин ва спортдин министрри МОК-дин президент Томас Бахан тlварунихъ ВАДА-дин (Всемирный антидопинговый агентство) тереф хуьзвай, яни Россиядин хкянавай вири команда Олимпиададин къугъунрикай хкудун тlалабзавай чарар кхьена. Россиядин хкянавай командадин вири спортсменар Олимпиададикай хкудунин теклиф сифтени-сифте гайи кас Даниядин культурадин ва спортдин министр Бертел Хардер тир. Адан тереф Бельгияди, Болгарияди, Эстонияди, Финляндияди, Ирландияди, Хорватияди, Латвияди, Литвади, Люксембургди, Мальтади, Голландияди, Норвегияди, Польшади, Португалияди, Швецияди, Великобританияди, Чехияди, Австрияди хвена.

Ибурулай гьейри, са тlимил вахт вилик 13 уьлкведин допингдихъ галаз женг чlугвадай агентствойри Россиядин Олимпиададин къугъунрикай хкудун (дисквалификация) тавунай МОК-дин къарар критика авуна.

- Мумкин я, МОК-дин къарар Россиядин хкянавай вири команда Олимпиададикай хкудунин терефдал алайбуруз хъсан такунни, амма чна 2016-йисан Олимпиадада иштиракун патал "михьи" спортсменрин ихтиярар хуьзва ва абуруз гьуьрметзава", -Томас Бахан гафар кхьизва "Р-Спортди".

Са шумуд югъ вилик Москвада, Кремлда, Россиядин Президент Владимир Путинан иштираквал аваз уьлкведин хкянавай команда Олимпиададиз рекье туниз талукьарнавай гуьруьш кьиле фена. Ана Олимпиададин къугъунра иштиракун патал цlийиз цванвай пек-парталар алаз *(шикилда)* уьлкведин машгьур спортсменар кlватl хьанвай: "бахтлубурни", "бахтуни ишлемиш тавурбурни". **РИКlЕЛ ХКИН:** МОК-дин къарардал асаслу яз, РФ-дай тир и ва я маса спортсменри Олимпиадада иштиракун патал къарар международный федерацийри кьабулзава. Икl, Е.Исинбаевадиз (пая гваз хкадарунай кьве сеферда Олимпиададин чемпионка, дуьньядин 29 рекорддин сагьиб...) ва мад са жерге "михьи" спортсменриз Олимпиадада иштиракдай мумкинвал гунин жигьетдай РФ-дин министр В.Муткоди авур тlалабун кьезил атлетикадай федерацийрин международный ассоциацияди 2-августдиз отказна.

- Алай вахтунда кьезил атлетикадин ва спортдин мад са шумуд жуьредин векилриз - спортсменриз ва тренерриз, гьелбетда, четин ва агъур я, чун и кардин гьавурда ава. Амма заз лугьуз кlанзава, квез чир хьухь, чна квелди, са шакни алачиз, дамахзава, куь къени тlвар ва спортдин лайихлувал хуьн патал чна чалай алакьдай вири крар ийида. Гьахъ гьикl хьайитlани винел акьалтда. Олимпиададиз фейибуруз, гьелбетда, регьят жедач, амма чи къилихдик лап важиблу ва хъсан хесет ква: амни четинвилери чун анжах лигимарун, чун сад авун, агудун я, и хесетди руьгьдин еке къуватар гуда, виридалайни четин ва кьакьан кукlушар муьтlуьгъариз куьмекда. Куь далудихъ чlехи уьлкве гала. Квехъ агалкьунар хьурай! - лагьана В.Путина.

- Сифте нубатда Квез чухсагъул чаз куьмекар гунай, чи тереф хуьнай. Чун патал и кар гзаф важиблу я, вучиз лагьайтlа чун къенин юкъуз ахьтин законсузвилерал ва гьахъсузвилерал расалмиш хьанва, - вилерал накъвар акьалтай Елена Исинбаевадивай рахунар давамариз хьанач, залда ацукьнавайбурун капари ам секинарна. Ахпа машгьур спортсмен руша уьлкведин командадик квайбурухъ элкъвена давамарна: "Дуьньядин спортдин башчияр Олимпиадада чав гьикl эгечlдатlа, чаз чидач. Заз лугьуз кlанзава, дустар, чун еке са команда я. Чун вири чlехи са пачагьлугъ я. Арадал атанвай гьалари чун мадни агудна, сад авуна кlанда. Куьне куь гьунарар дуьнья къарсурдай саягъда къалура, Олимпиадада Россиядин Гимн акъваз тавуна ядайвал ая! Квелай и кар алакьда. Чна квек умудар кутунва", - хълагьна чемпионкади.

Россиядин кьуршахар кьунай спортдин федерацияди хабар гузвайвал, Олимпиадада азаддаказ, грекринни римлуйрин жуьреда ва дишегьлийри кьуршахар кьунин жуьрейрай 16 спортсменди иштиракда. Абурук дагъустанвиярни ква: азаддаказ кьуршахар кьунай Билял Махов ва Абдулрашид Садулаев, грекринни римлуйрин жуьреда кьуршахар кьунай Ислам Мегьамедов, дишегьлийрикайни Милана Дадашева, гьакlни "лезги дувулар авай" руш Наталья Воробьёва.

Са очко къазанмишна

ФУТБОЛ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай киш юкъуз Каспийскда, "Анжи-Арена" стадиондал, футболдай Россиядин Премьер - Лигадин (РФПЛ) 1-турдин сергьятра аваз Махачкъаладин "Анжи" ва Москвадин ЦСКА командайрин арада кьиле фейи къугъун садан хийирдизни хьанач.

Рикlел хкин: алатай сезонда РФПЛ-да "Анжиди" 13-чка кьунай, ЦСКА алай вахтунда уьлкведин чемпион я.

Нянин сятдин 6 тамам жедайла "Анжи-Арена" галайвал машинрин гьерекат артух хьанвай, яхди физвайбурни тlимил тушир. "Анжи" клубдин кьиле авай ксари пулсуз автобусар чара авунвай. Махачкъаладай, Шамилан проспектдай - "Зелёное яблоко" туьквендин патавай пуд автобусди болельщикар гуьзлемишзавай, "Хушетдин" муькъуьвай "Анжи-Аренадал" са автобус датlана рекье авай, ада Каспийскдин кьуьгьне шегьредай болельщикар чкадив агакьарзавай.

Къугъун башламишдалди вилик, нянин сятдин 7-дан зуралай сятдин 8-далди, стадиондал халис сувар къурмишнавай. Дагъустандин эстрададин гьетери - Тельмана, Лауритади, Айшади, Пьер Айджоди, Султан Айгъазиди ва гзаф масабуру инал кlватl хьанвай меркезвийрин ва мугьманрин гуьгъуьлар шадарна. Азим Давыдова кьиле тухвай конкурсрин программани итижлуди тир. Аялрини, чlехибуруни конкурсдин суалриз еке гьевесдивди жавабар гузвай. Гьалиб хьайибурув, гьелбетда, командадин кьилин тренердин (Павел Врба) ва футболистрин къулар (автографар) алай туп, командадин тlвар кхьенвай хранвай лацу шарф, билетар ва икl мад пишкешар агакьна.

Къейд тавуна жедач, стадион сиве-сивди ацlанвай, гьилера хуш келимаяр кхьенвай банерарни плакатар аваз, болельщикри "Анжидин" цlийи тренер Павел Врба ва санлай вири команда пара хушдаказ къаршиламишна.

Къугъун итижлу легьзейралди девлетлу тиртlани (чи командадин патай хъсан тешкиллувал аваз кьилени фена, иллаки кьвед лагьай

тайм), амма тупар ягъиз са командадилайни алакьнач. Сад-турдин къугъун 0:0 гьисабдалди акьалтlна, кьве командадини са-са очко къазанмишна.

РФПЛ-дин 2-турдин къугъун "Анжиди" 7-августдиз Пермь шегьерда "Амкар" командадихъ галаз кьиле тухуда. Къугъун сятдин 7-даз башламишда.

понедельник, 8 августа

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Дагестанские родники
19.00 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
07.40 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» День Конституции РД
08.30 Мультфильм
08.50 В/ф «Бурлият Ибрагимова. Любимица народа. Жизнь, прожитая в песне»
09.50 Х/ф «Стрекоза»
11.30 «Зов предков» Зияраты Дагестана
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Человек и право»
14.00 «Подробности»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Репортеры»
15.40 Д/с «Испанские города XXI века»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Неделя спортивного кино на РГВК «Дагестан» Х/ф «Запасной игрок»
18.20 «В центре культур»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Проект «Дагестан туристический» «Страна башен Гоор»
20.45 Проект «Театр поэзии» Литературно-музыкальная композиция «Ни единой буквой не лгу...»
22.00 «Промпрогресс»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/ф «Командир 9 роты»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Репортеры»
02.30 Х/ф «Мужчина и женщина»
04.10 «Промпрогресс»
04.35 Д/ф «Командир 9 роты»
05.25 Неделя спортивного кино на РГВК «Дагестан» Х/ф «Запасной игрок»

ПЕРВЫЙ

6.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.25 Т/с "Лестница в небеса".
15.00 Новости.
15.20 Т/с "Лестница в небеса".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 Вечерние новости.
17.30 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро. Гандбол. Женщины. Сборная России - сборная Франции. Прямой эфир.
19.00 "Давай поженимся!"
20.00 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.35 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
1.00 Х/ф "Мужчина с заснеженной реки".
3.00 Новости.
3.05 "Модный приговор".
4.05 "Контрольная закупка".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Каменская".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Тайны следствия".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Узнай меня, если сможешь".
0.45 XXXI Летние Олимпийские игры в Рио-де-Жанейро.

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 "Новое утро".
8.10 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Москва. Центральный округ".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
13.50 Т/с "Кодекс чести".
14.45 Х/ф "Учитель в законе".
16.00 "Сегодня".
16.20 Х/ф "Учитель в законе".
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Дикий".
23.35 Т/с "Наркотрафик".
1.30 "Судебный детектив".
2.40 "Первая кровь".
3.10 Т/с "Закон и порядок". (18+).
4.05 "Кремлевские жены".

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 Кулинарный загар.
8.00 По делам несовершеннолетних.
10.00 Давай разведемся!
12.00 Д/ф "Простые истории".
13.00 Д/с "Я его убила".
14.00 Кулинарная дуэль.
15.00 Т/с "Маша в законе".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Т/с "Женский доктор 2".
20.50 Т/с "Лист ожидания".
23.00 Т/с "Доктор Хаус".
23.55 6 кадров.
0.30 Мелодрама "Не было бы счастья 2"
2.25 Давай разведемся!
3.25 Д/с "Я его убила".
4.25 Кулинарная дуэль.
5.25 6 кадров.
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.05 Х/ф "Екатерина Воронина".
10.00 Т/с "Миф об идеальном мужчине".
11.30,14.30 "События".
11.50 Х/ф "Миф об идеальном мужчине".
14.50 Д/ф "Андропов против Щелокова. Смертельная схватка".
15.40 Х/ф "Моя новая жизнь"
17.30 "Город новостей".
17.40 Т/с "Дурная кровь".
19.40 "События".
20.00 "Право знать!"
21.25 "Обложка. Война компроматов".
22.00 "События".
22.30 "Европа. Правый поворот". Спецрепортаж.
23.05 "Без обмана". "Сушки, пряники, печенье".
0.00 "События. 25-й час".
0.20 "Петровка, 38".
0.40 Х/ф "Беглецы".
2.35 Комедия "Полет аиста над капустным полем".

вторник, 9 августа

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Алшан» (на цахурском языке
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 Каникулы, каникулы. Унцукульский район
18.45 Международный межрелигиозный молодежный форум
19.00 Убежать от тяги. Наркомания
19.10 Парус надежды
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Хрустальный мир»
09.15 Х/ф «Мужчина и женщина»
11.15 Проект «Театр поэзии» Литературно-музыкальная композиция «Ни единой буквой не лгу...»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Дагестан»
13.35 Проект «Дагестан туристический» «Страна башен Гоор»
14.00 «Промпрогресс»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Репортеры»
15.40 Д/с «Испанские города XXI века»
16.10 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Неделя спортивного кино на РГВК «Дагестан» Х/ф «Штрафной удар»
18.30 Мультфильм
18.45 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Золотой мустанг»
21.10 «Год гор» на РГВК. Праздник поэзии в рамках Горного форума в Хунзахском районе
21.55 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/ф «Жизнь в наследство»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
01.35 Т/с «Репортеры»
02.30 Х/ф «Босиком в парке»
04.15 «Правовое поле»
04.40 Д/ф «Жизнь в наследство»
05.30 Неделя спортивного кино на РГВК «Дагестан» Х/ф «Штрафной удар»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.20 Т/с "Лестница в небеса"
14.30 "Мужское/Женское".
15.00 Новости.
15.10 "Мужское/Женское".
15.30 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро. Волейбол. Мужчины. Сборная России - сборная Аргентины. Прямой эфир.
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.35 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
1.00 Комедия "Оптом дешевле".
2.50 "Модный приговор".
3.00 Новости.
3.05 "Модный приговор".
4.00 "Контрольная закупка".
4.30 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Каменская".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Тайны следствия".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Узнай меня, если сможешь".
0.00 Х/ф "Лицо любви".
1.40 Комедия "Макс Дьюган возвращается".
3.00 Новости.
3.05 Комедия "Макс Дьюган возвращается".
3.45 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 "Новое утро".
8.10 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00,13.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Москва. Центральный округ".
12.00 "Суд присяжных".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
13.50 Т/с "Кодекс чести".
14.45 Т/с "Учитель в законе. Продолжение".
16.00,19.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Учитель в законе. Продолжение".
19.40 Т/с "Дикий".
23.35 Т/с "Наркотрафик".
1.30 "Судебный детектив".
2.20 "Первая кровь".
3.05 Т/с "Закон и порядок".
4.05 "Кремлевские жены".

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 Кулинарный загар.
8.00 По делам несовершеннолетних.
10.00 Давай разведемся!
12.00 Д/ф "Простые истории".
13.00 Д/с "Я его убила".
14.00 Кулинарная дуэль.
15.00 Т/с "Маша в законе".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Т/с "Женский доктор 2".
20.50 Т/с "Лист ожидания".
22.55 Т/с "Доктор Хаус".
23.50 6 кадров.
0.30 Мелодрама "Не было бы счастья 2"
2.20 Давай разведемся!
3.20 Д/с "Я его убила".
4.20 Кулинарная дуэль.
5.20 6 кадров.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.05 "Доктор И..."
8.35 Х/ф "Как Вас теперь называть?"
10.40 Д/ф "Галина Польских. Под маской счастья".
11.30 "События".
11.50 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
13.40 "Мой герой".
14.30 "События".
14.50 "Без обмана". "Сушки, пряники, печенье".
15.40 Х/ф "Моя новая жизнь"
17.30 "Город новостей".
17.40 Т/с "Дурная кровь".
19.40 "События".
20.00 "Право знать!"
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "Осторожно, мошенники! Дачный ужас".
23.05 "Удар властью. Семибанкирщина".
0.00 "События. 25-й час".
0.20 "Петровка, 38".
0.40 Детектив "Дом-фантом в приданое".

среда, 10 августа

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Магудере» (на агульском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 Год гор. Возрождение. Село Гамсутль
18.40 Четверть века с читателем. Юбилей газеты «Ильчи»
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Хрустальный мир»
09.20 Х/ф «Босиком в парке»
11.40 «Золотой мустанг»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Правовое поле»
13.25 «Год гор» на РГВК. Праздник поэзии в рамках Горного форума в Хунзахском районе
14.00 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Ногайские чабаны»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Репортеры»
15.40 Д/с «Испанские города XXI века»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Неделя спортивного кино на РГВК «Дагестан» Х/ф «Первая перчатка»
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «На виду»
21.00 «Жилой мир»
21.30 «Вдохновение»
22.05 Д/ф «Мне интересно жить»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Д/ф «Чувства ограниченных возможностей»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
01.40 Т/с «Репортеры»
02.35 Х/ф «История любви»
04.10 «Жилой мир»
04.40 Д/ф «Чувства ограниченных возможностей»
05.35 Неделя спортивного кино на РГВК «Дагестан» Х/ф «Первая перчатка»

ПЕРВЫЙ

6.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.25 Т/с "Лестница в небеса".
14.35 "Мужское/Женское".
15.00 Новости.
15.25 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.35 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
1.00 Комедия "Оптом дешевле".
2.50 "Модный приговор".
3.00 Новости.
3.05 "Модный приговор".
4.00 "Контрольная закупка".
4.30 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Каменская".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Тайны следствия".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Узнай меня, если сможешь".
0.45 XXXI Летние Олимпийские игры в Рио-де-Жанейро.

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 "Новое утро".
8.10 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Москва. Центральный округ".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
13.50 Т/с "Кодекс чести".
14.45 Т/с "Учитель в законе. Продолжение".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Учитель в законе. Продолжение".
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Дикий".
23.35 Т/с "Наркотрафик". (18+).
1.30 "Судебный детектив".
2.40 "Первая кровь".
3.10 Т/с "Закон и порядок".
4.05 "Кремлевские жены".

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 Кулинарный загар.
8.00 По делам несовершеннолетних.
10.00 Давай разведемся!
12.00 Д/ф "Простые истории".
13.00 Д/с "Я его убила".
14.00 Кулинарная дуэль.
15.00 Т/с "Маша в законе".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Т/с "Женский доктор 2".
20.50 Мелодрама "Второй шанс". (Россия - Украина).
22.45 Т/с "Доктор Хаус".
23.40 6 кадров.
0.30 Х/ф "Дом, в котором я живу".
2.30 Давай разведемся!
3.30 Д/с "Я его убила".
4.30 Кулинарная дуэль.
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.15 "Доктор И..."
8.50 Комедия "Шофер поневоле".
10.35 Д/ф "Эдуард Хиль. Короли не уходят".
11.30,14.30 "События".
11.50 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
13.40 "Мой герой".
14.50 "Удар властью. Семибанкирщина".
15.40 Х/ф "Половинки невозможного"
17.30 "Город новостей".
17.40 Т/с "Дурная кровь".
19.40 "События".
20.10 "Право знать!"
22.00 "События".
22.30 "Линия защиты. Паранормальный спецназ".
23.05 "Советские мафии. Дело мясников".
0.00 "События. 25-й час".
0.20 "Петровка, 38".
0.40 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
2.30 Д/ф "Вся наша жизнь - еда!"

четверг, 11 августа

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Рубас» (на табасаранском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 Каникулы, каникулы. Шамильский район
18.45 Республика
19.10 Год гор. Возрождение Ахтынского района
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Хрустальный мир»
09.20 Х/ф «История любви»
11.25 Д/ф «Чувства ограниченных возможностей»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «На виду»
13.30 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Джелал-эд-Дин Коркмасов»
13.55 «Жилой мир»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Репортеры»
15.40 Д/с «Испанские города XXI века»
16.10 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Неделя спортивного кино на РГВК «Дагестан» Х/ф «Вратарь»
17.50 «Разумный взгляд»
18.35 Обзор газеты «Хlакъикъат»
18.45 Передача на аварском языке
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «На виду спорт»
21.10 «Прогулки по музею»
21.40 Год гор. Д/ф «Мельник Саидгасан»
21.55 «Агросектор»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Д/ф «Секреты Лака Страдивари»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Паданги гlамалги заманги»
01.40 Т/с «Репортеры»
02.35 Х/ф «Война крестоносцев»
04.25 «Прогулки по музею»
04.50 Д/ф «Секреты Лака Страдивари»
05.45 Неделя спортивного кино на РГВК «Дагестан» Х/ф «Вратарь»

ПЕРВЫЙ

6.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.25 Т/с "Лестница в небеса".
15.00 Новости.
15.20 Т/с "Лестница в небеса".
16.00 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.35 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
0.30 Комедия "Оптом дешевле 2".
2.20 "Модный приговор".
3.00 Новости.
3.05 "Модный приговор".
3.30 "Контрольная закупка".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Каменская".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Тайны следствия".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Узнай меня, если сможешь".

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 "Новое утро".
8.10 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Москва. Центральный округ".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
13.50 Т/с "Кодекс чести".
14.45 Т/с "Учитель в законе. Продолжение".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Учитель в законе. Продолжение".
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Дикий".
23.35 Т/с "Наркотрафик".
1.30 "Судебный детектив".
2.40 "Первая кровь".
3.05 Т/с "Закон и порядок".
4.05 "Кремлевские жены".

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 Кулинарный загар.
8.00 По делам несовершеннолетних.
10.00 Давай разведемся!
12.00 Д/ф "Простые истории".
13.00 Д/с "Я его убила".
14.00 Кулинарная дуэль.
15.00 Т/с "Маша в законе".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Т/с "Женский доктор 2".
20.50 Мелодрама "Второй шанс".
22.45 Т/с "Доктор Хаус".
23.40 6 кадров.
0.30 Комедия "Артистка из Грибова".
3.15 Давай разведемся!
4.15 Д/с "Я его убила".
5.15 Тайны еды.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.15 "Доктор И..."
8.50 Детектив "Суровые километры".
10.40 Д/ф "Георгий Бурков. Гамлет советского кино".
11.30,14.30 "События".
11.50 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
13.40 "Мой герой".
14.50 "Советские мафии. Дело мясников".
15.40 Х/ф "Половинки невозможного"
17.30 "Город новостей".
17.40 Т/с "Дурная кровь".
19.40 "События".
20.05 "Право знать!"
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "10 самых... Заметные пластические операции".
23.05 "Прощание. Марина Голуб".
0.00 "События. 25-й час".
0.20 "Петровка, 38".

пятница, 12 августа

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Мир Вашему дому
18.40 На крыше. Кинорежиссер Магомед Казиев
19.10 Брейн-ринг
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Паданги гIамалги заманги»
08.00 Обзор газеты «ХIакъикъат»
08.10 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Гиперболоид инженера Гарина»
10.45 «Разумный взгляд»
11.25 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
12.00 «Прогулки по музею»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Агросектор»
13.30 Год гор. Д/ф «Мельник Саидгасан»
13.45 «На виду. Спорт»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Репортеры»
15.40 Д/с «Испанские города XXI века»
16.10 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Неделя спортивного кино на РГВК «Дагестан» Х/ф «Удар! Еще удар!»
18.45 Передача на кумыкском языке
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Подробности»
20.40 «Профессионал» Повара-кондитеры
21.10 «Встреча в Ахтынской крепости»
21.40 Обзор газеты «Дагестанская правда»
21.50 «История Дагестана в лицах» Александр Дюма на Кавказе
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Пятничная проповедь в Центральной Джума-мечети г. Махачкала
23.20 Д/ф «Он придумал танец»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес»
01.40 Т/с «Репортеры»
02.25 Х/ф «Сабрина»
04.25 «Встреча в Ахтынской крепости»
04.45 Д/ф «Он придумал танец»

ПЕРВЫЙ

6.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.25 Т/с "Лестница в небеса".
14.35 "Мужское/Женское".
15.00 Новости.
15.25 "Мужское/Женское".
17.00 "Жди меня".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Поле чудес"
21.00 "Время".
21.35 "Три аккорда".
23.25 "КВН". Премьер-лига.
1.00 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
3.30 Х/ф "Суп".
5.20 "Контрольная закупка".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Каменская".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Тайны следствия".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 "Юморина".
22.55 Х/ф "Ночной гость".
0.55 XXXI Летние Олимпийские игры в Рио-де-Жанейро.

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 "Новое утро".
8.10 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Москва. Центральный округ".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
13.50 Т/с "Кодекс чести".
14.45 Т/с "Учитель в законе. Продолжение".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Учитель в законе. Продолжение".
19.00 "Сегодня".
19.35 Т/с "Дикий".
23.30 Х/ф "Мент в законе".
3.15 Т/с "Закон и порядок".
4.10 "Кремлевские жены".

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 Кулинарный загар.
8.00 По делам несовершеннолетних.
9.50 Мелодрама "Счастливый билет".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Мелодрама "Жребий судьбы". (
22.50 Т/с "Доктор Хаус".
23.45 6 кадров.
0.30 Т/с "Курт Сеит и Александра".
2.40 Д/с "Звездные истории".
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. .

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.05 "Смех с доставкой на дом".
9.00 Т/с "Умник".
11.30 "События".
11.50 Т/с "Умник".
14.30 "События".
14.50 Т/с "Умник".
17.30 "Город новостей".
17.40 Т/с "С небес на землю".
19.40 "События".
20.00 Т/с "С небес на землю".
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 К. Алферова "Жена. История любви".
0.00 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
1.50 Детектив "Суровые километры".
3.45 Т/с "Дурная кровь".

суббота, 13 августа

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08:10 Реклама
08.15 Дагестан спортивный
08.40 Достучаться до звезд
09.10 Реклама
11:25 Местное время. Вести-Дагестан
14:20 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес»
08.00 Обзор газеты «Дагестанская правда»
08.10 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Встреча в Ахтынской крепости»
09.10 Д/ф «Он придумал танец»
09.55 «Профессионал» Повара-кондитеры
10.20 «Вдохновение»
10.55 Д/ф «Мне интересно жить»
11.20 «Мой малыш»
12.00 Международный форум-фестиваль «Кавказ – единая семья»
14.30 Спектакль «Король Лир»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Убийство на улице Данте»
18.55 Д/ф «Чудак из Чукна»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Чистое сердце»
20.10 «Моя поэтическая тетрадь» Магомед Ахмедов
21.00 «Глянец»
21.30 Приветы и поздравления в программе «Полифония»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Наука Дагестана»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Мой малыш»
01.30 Х/ф «Бродяга высокогорных равнин»
03.10 Международный форум-фестиваль «Кавказ – единая семья»
05.10 Х/ф «Убийство на улице Данте»

ПЕРВЫЙ

5.50 "Наедине со всеми".
6.00 Новости.
6.10 "Наедине со всеми".
6.50 Т/с "Охотники за головами".
8.45 М/с "Смешарики. Новые приключения".
9.00 "Играй, гармонь любимая!"
9.45 "Слово пастыря".
10.00 Новости.
10.15 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
12.00 Новости.
12.15 "Идеальный ремонт".
13.15 "Теория заговора".
14.10 "На 10 лет моложе".
15.00 Новости.
15.15 "Фидель Кастро. "Куба - любовь моя!"
16.20 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро. Водное поло. Женщины. Сборная России - сборная Италии. Прямой эфир.
17.20 Концерт "Альберт-Холле".
19.20 "Кто хочет стать миллионером?"
20.30 "Время".
21.00 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро. Волейбол. Мужчины. Сборная России - сборная Польши. Прямой эфир.
22.20 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
0.30 Х/ф "Город грехов 2: Женщина, ради которой стоит убивать".
2.20 Комедия "Жажда странствий".
4.00 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.

РОССИЯ 1

5.20 Х/ф "Мужчина для жизни, или На брак не претендую".
7.40 "Местное время. Вести - Москва".
8.00 "Вести".
8.10 "Россия. Местное время".
9.15 "Сто к одному".
10.05 "Личное. Дмитрий Дюжев".
11.00 "Вести".
11.25 "Местное время. Вести - Москва".
11.35 Х/ф "Примета на счастье".
14.00 "Вести".
14.20 "Местное время. Вести - Москва".
14.30 Х/ф "Удар зодиака".
18.30 "Танковый биатлон". Прямая трансляция.
20.00 "Вести".
20.35 Х/ф "Поздние цветы".
0.25 XXXI Летние Олимпийские игры в Рио-де-Жанейро.

НТВ

5.05 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 Т/с "Прощай, "Макаров!"
8.00 "Сегодня".
8.15 "Жилищная лотерея плюс".
8.45 "Их нравы".
9.25 "Готовим с А. Зиминым".
10.00 "Сегодня".
10.20 "Главная дорога".
11.00 "Еда живая и мертвая". (12+).
12.00 "Квартирный вопрос".
13.05 "НашПотребНадзор".
14.00 Т/с "Одиссея сыщика Гурова".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Одиссея сыщика Гурова".
18.10 "Следствие вели..."
19.00 "Сегодня".
19.15 "Новый русские сенсации".
20.15 Т/с "Пес".
0.15 "Я люблю 90-е. Песни лихого времени" с В. Такменевым. (12+).
1.55 "Высоцкая Life". (12+).
2.50 "Золотая утка".
3.15 Т/с "Закон и порядок". (18+).
4.10 "Кремлевские жены".

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров.
8.35 Детектив "Вкус убийства".
12.20 Детектив "Зачем тебе алиби?"
16.10 Мелодрама "Жизнь сначала".
18.00 Д/ф "Великолепный век".
19.00 Т/с "Великолепный век".
22.55 Д/с "Восточные жены".
23.55 6 кадров.
0.30 Т/с "Курт Сеит и Александра".
2.30 Д/с "Звездные истории".
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.

ТВ-ЦЕНТР

5.50 "Марш-бросок".
6.20 Х/ф "Новое платье короля".
7.20 Комедия "Шофер поневоле".
9.15 "Православная энциклопедия". (6+).
9.40 Х/ф "Последний дюйм".
11.30 "События".
11.45 Х/ф "Сверстницы".
13.20 Х/ф "Билет на двоих".
14.30 "События".
14.45 Х/ф "Билет на двоих".
17.20 Х/ф "Ложь во спасение".
21.00 "События".
21.15 "Приют комедиантов".
23.05 Комедия "Райское яблочко".
0.50 Д/ф "Олег Янковский. Последняя охота".
1.40 Т/с "Инспектор Льюис". (Великобритания).
3.30 "Петровка, 38".
3.45 Т/с "Дурная кровь".

воскресенье, 14 августа

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

10.20 Местное время. Вести Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Х/ф «Канатоходец»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Крепостная актриса»
10.30 Приветы и поздравления в программе «Полифония»
11.30 «Моя поэтическая тетрадь» Магомед Ахмедов
12.20 «Чистое сердце»
12.30 «Глянец»
13.00 Концерт Эйзера «Сказки древнего города»
16.50 Х/ф «Молодая жена»
18.30 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» КВН 2016 в с. Касумкент Сулейман-Стальского района
19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.20 «Мой театр»
21.00 Х/ф «Ожерелье для моей любимой»
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.20 Х/ф «Он убивать не хотел»
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» КВН 2016 в с. Касумкент Сулейман-Стальского района
01.50 Д/ф «Последний сентябрь»
02.25 Концерт Эйзера «Сказки древнего города»
05.20 Х/ф «Молодая жена»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Т/с "Охотники за головами".
8.00 "Армейский магазин".
8.35 М/с "Смешарики. Пинкод".
8.50 "Здоровье".
10.00 Новости.
10.15 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
12.00 Новости.
12.15 "Фазенда".
12.50 "Вместе с дельфинами".
14.30 "Надежда Румянцева. Одна из девчат".
15.30 Комедия "Королева бензоколонки".
17.00 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.
19.10 Муз. фестиваль "Голосящий КиВиН".
21.00 "Время".
21.30 Муз. фестиваль "Голосящий КиВиН".
22.50 "Микаэл Таривердиев. Игра с судьбой".
0.00 Музыкальный вечер Микаэла Таривердиева.
1.30 Комедия "Современные проблемы".
3.20 На XXXI Летних Олимпийских играх в Рио-де-Жанейро.

РОССИЯ 1

5.35 Х/ф "Искушение".
7.15 "Сам себе режиссер".
8.05 "Танковый биатлон".
9.30 "Сто к одному".
10.20 "Местное время. Вести - Москва". Неделя в городе.
11.00 "Вести".
11.20 "Смеяться разрешается".
14.00 "Вести".
14.20 Х/ф "Судьба Марии".
16.15 Х/ф "Ненавижу и люблю".
20.00 "Вести".
22.00 Х/ф "За чужие грехи".
0.00 XXXI Летние Олимпийские игры в Рио-де-Жанейро.

НТВ

5.05 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 Т/с "Прощай, "Макаров!"
8.00 "Сегодня".
8.15 Лотерея "Русское лото плюс".
8.50 "Их нравы".
9.25 "Едим дома".
10.00 "Сегодня".
10.20 "Первая передача".
11.00 "Чудо техники". (12+).
11.35 "Дачный ответ".
12.40 "НашПотребНадзор".
13.30 "Поедем, поедим!"
14.00 Т/с "Одиссея сыщика Гурова".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Одиссея сыщика Гурова".
18.10 "Следствие вели..."
19.00 "Сегодня".
19.20 Т/с "Шаман".
1.00 "Сеанс с Кашпировским".
1.55 "Квартирный вопрос".
3.00 "Дикий мир".
3.10 Т/с "Закон и порядок". (18+).
4.05 "Кремлевские жены".

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров.
7.50 Мелодрама "Семья". (Индия).
10.35 Мелодрама "Жребий судьбы".
14.15 Мелодрама "Второй шанс".
18.00 Д/ф "Великолепный век. Создание легенды".
19.00 Т/с "Великолепный век".
23.00 Д/с "Восточные жены".
0.00 6 кадров.
0.30 Т/с "Курт Сеит и Александра".
2.30 Д/с "Звездные истории".
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.

ТВ-ЦЕНТР

5.40 Х/ф "Девичья весна".
7.35 "Фактор жизни".
8.05 Х/ф "Мамочки".
10.05 Д/ф "Елена Яковлева. Женщина на грани".
10.55 "Барышня и кулинар".
11.30 "События".
11.45 Х/ф "Неоконченная повесть".
13.40 "Смех с доставкой на дом".
14.30 "События".
14.45 Х/ф "Отставник".
16.35 Х/ф "Любовь вне конкурса".
20.05 Т/с "Близкие люди".
0.20 "События".
0.35 "Петровка, 38".
0.50 Комедия "Замуж на два дня". (Франция).
2.50 Комедия "Райское яблочко".
4.30 К. Алферова "Жена. История любви".

МАТЧ ТВ 8 ПО 14 АВГУСТА

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Стрельба.
7.00,9.40,10.45,12.00 Новости
7.05,15.00,17.15, Все на Матч!
9.35 Рио-2016. Команда России.
9.45 XXXI Летние Олимпийские игры. Плавание. Финалы.
10.50 XXXI Летние Олимпийские игры. Спортивная гимнастика. Женщины. Квалификация.
12.10 XXXI Летние Олимпийские игры. Фехтование. Рапира. Мужчины.
12.55, Новости.
13.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол. Мужчины. Россия - Куба.
15.30 XXXI Летние Олимпийские игры Волейбол. Женщины. Китай - Италия.
19.00 Росгосстрах. Чемпионат России по футболу. "Спартак" (Москва) - "Крылья Советов" (Самара).
21.30 "После футбола с Георгием Черданцевым".
22.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Плавание.
23.00 "Спортивный интерес".
0.00 Рио-2016. Команда России.
0.05 Все на Матч! XXXI Летние Олимпийские игры: Бокс.

ВТОРНИК

6.30 XXI Летние Олимпийские игры. Гребля на байдарках и каноэ. Гребной слалом.
7.20,8.00,9.00,10.55 Новости.
7.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Стрельба.
8.05,15.00 Все на Матч!
9.05 XXXI Летние Олимпийские игры. Плавание. Финалы.
9.50 XXXI Летние Олимпийские игры. Спортивная гимнастика. Командное первенство. Мужчины. Финал.
11.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Фехтование. Сабля. Женщины.
11.45,12.20,19.30 Новости.
11.50 XXXI Летние Олимпийские игры. Дзюдо.
12.25 Рио-2016. Команда России.
12.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол. Женщины. Россия - Корея.
14.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Академическая гребля.
19.40 Д/с "Мама в игре".
20.00 "Олимпийцы. Live".
20.35 Новости.
20.40 "Культ тура".
21.10 Д/с "Рио ждет".
21.30 Новости.
21.40 Футбол.

СРЕДА

6.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Стрельба.
7.00,7.50,8.55,9.55 Новости
7.05,15.00,23.00 Все на Матч!
7.55 XXXI Летние Олимпийские игры. Бокс.
9.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Плавание. Финалы.
10.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Спортивная гимнастика.
11.00,12.25 Новости.
11.05 Рио-2016. Команда России.
11.10 XXXI Летние Олимпийские игры. Водное поло.
12.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол.
14.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Академическая гребля.
18.55 XXXI Летние Олимпийские игры. Плавание.
21.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол. Женщины. США - Сербия.
1.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Баскетбол. Мужчины. Австралия - США.
2.50 XXXI Летние Олимпийские игры. Водное поло. Мужчины. Испания - Хорватия.
4.10 Новости.
4.20 XXXI Летние Олимпийские игры.
6.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Стрельба.

ЧЕТВЕРГ

6.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Синхронные прыжки в воду. Трамплин 3 м. Мужчины.
7.00,9.00,9.40,10.45 Новости
7.05 Все на Матч!
8.05 XXXI Летние Олимпийские игры. Гандбол. Женщины. Россия - Швеция.
9.50 XXXI Летние Олимпийские игры. Плавание. Финалы.
10.50 XXXI Летние Олимпийские игры. Спортивная гимнастика. Абсолютное первенство. Мужчины. Финал.
12.05 Новости.
12.10 XXXI Летние Олимпийские игры. Фехтование.
12.55 Новости.
13.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол. Женщины. Россия - Камерун.
15.00 Все на Матч!
20.00 Новости.
20.10 Рио-2016. Команда России.
20.15 XXXI Летние Олимпийские игры. Гребля на байдарках и каноэ. Гребной слалом. Финалы.
22.00 Д/с "Рио ждет".
22.20 Рио-2016. Команда России.
22.25 Все на Матч! XXXI Летние Олимпийские игры: Бокс.
1.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Регби. Мужчины. Финал.

ПЯТНИЦА

6.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Стрельба из лука. Женщины. Индивидуальное первенство. Финал.
7.00,9.00,10.15,11.35 Новости
7.05,15.00 Все на Матч!
9.10 Рио-2016. Команда России.
9.15 XXXI Летние Олимпийские игры. Плавание. Финалы.
10.20 XXXI Летние Олимпийские игры. Спортивная гимнастика. Абсолютное первенство. Женщины. Финал.
11.40 XXXI Летние Олимпийские игры. Водное поло. Женщины. Россия - Бразилия.
12.55,17.15,22.35 Новости.
13.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол. Мужчины. Россия - Египет.
15.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол. Женщины. Китай - Сербия.
17.25 Рио-2016. Команда России.
17.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Бокс.
19.00 Росгосстрах. Чемпионат России по футболу. "Зенит" (Санкт-Петербург) - "Ростов".
21.35 XXXI Летние Олимпийские игры. Плавание.
22.45 Рио-2016. Команда России.
22.50 Все на Матч!
0.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Велоспорт.

СУББОТА

6.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Стрельба.
7.00,8.00,9.40,12.15 Новости.
7.05,14.40 Все на Матч!
8.05 XXXI Летние Олимпийские игры. Гандбол. Женщины. Россия - Аргентина.
9.45 XXXI Летние Олимпийские игры. Легкая атлетика.
12.20 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол. Женщины. Россия - Япония.
14.20 Д/с "Рио ждет".
15.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Фехтование. Сабля. Команды. Женщины.
15.45 Все на Матч!
18.50 Рио-2016. Команда России.
18.55 XXXI Летние Олимпийские игры. Фехтование. Сабля. Команды. Женщины.
19.35 Новости.
19.45 "Культ тура".
20.15 Росгосстрах. Чемпионат России по футболу. "Рубин" (Казань) - "Спартак" (Москва).
22.30 Д/с "Мама в игре".
22.50 Все на Матч!
23.45 XXXI Летние Олимпийские игры. Водное поло. Женщины. Россия - Италия.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Стрельба.
7.00,8.00,10.30,12.55, Новости
7.05,15.00,17.15 Все на Матч!
8.05 XXXI Летние Олимпийские игры. Легкая атлетика.
10.35 XXXI Летние Олимпийские игры. Фехтование. Сабля. Команды. Женщины.
11.45 XXXI Летние Олимпийские игры. Плавание. Финалы.
13.00 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол. Мужчины. Россия - Польша.
15.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Волейбол. Женщины. Сербия - Нидерланды.
17.30 XXXI Летние Олимпийские игры. Борьба греко-римская.
19.00 Все на Матч!
20.00 Рио-2016. Команда России.
20.05 Новости.
20.15 Росгосстрах. Чемпионат России по футболу. "Терек" (Грозный) - "Локомотив" (Москва).
22.35 "После футбола с Георгием Черданцевым".
23.35 XXXI Летние Олимпийские игры. Синхронное плавание. Дуэты. Произвольная программа.Баскетбол.

РАДИО

ИСЛЕН, 8-АВГУСТ

12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.35 «Хважамжам».

САЛАСА, 9-АВГУСТ

12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 "Карчи Дагъустан".

АРБЕ, 10-АВГУСТ

12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 «Девирар».

ХЕМИС, 11-АВГУСТ

12.10 «Дагъустан». Хабарар. Газетдин обзор
12.30 «Вахт ва жегьилар».

ЖУЬМЯ, 12-АВГУСТ

12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».

КИШ, 13-АВГУСТ

10.43 «Гьафтедин нетижаяр»
10.50 Концерт.

ГЬЯД, 14-АВГУСТ

10.43 «Кард». Аялар патал программа

Программа гьазурайди - Насима ВЕЛИБЕГОВА

Вертолет яна вегьена

Сирияда яна вегьей Ми-8 вертолетда аваз хьайи Россиядин военный къуллугъчияр телеф хьунихъ галаз алакъалу яз США-ди гьайиф чIугвазва ва и чуьруькди ана гьалар тади гьалда къайдадик кухтун лазим тирди къалурзава. Идан гьакъиндай, ТАСС-ди хабар гузвайвал, 1-августдиз Лацу кIвалин векил Эрик Шульца малумарна.

"Чна и чуьруькдихъ галаз алакъалу яз телеф жезвай ксарин гьайиф чIугвазва", - лагьана ада ва Вашингтонди Сирияда политикадин рахунар кьиле тухун лазим тирди рикIел хкизва.

Ми-8 АМТШ мергьяматлувилин миссия тамамарайдалай гуьгъуьниз (недай-хъвадай шейэр ва дарманар тухвана) Алепподай хквезвайла, Идлиб вилаятдин территорияда 1-августдиз яна вегьена. Ада экипаждин пуд член, гьа гьисабдай яз, СМИ-рин делилралди, экипаждин командир Роман Павлов ва штурман Олег Шаламов, гьакIни чуьруькдик квай терефар меслятдал хкидай Центрадин кьве офицер авай, абур вири телеф хьана.

Россиядин военныйри малумарайвал, вертолет "Джебхат ан-Нусра" тIвар алай исламистрин (Россияда къадагъа авунва) ва абурухъ галаз сад хъхьанвай уртабаб дестейри гьузчивалзавай территорияда яна вегьена.

2016-йисан июлдин эхирра Россиядин военныйри Алеппо районда гзаф майданра мергьяматлувилин серенжем башламишнавайдан гьакъиндай малумарна. Сириядин армиядин ва адан терефдал алай тешкилатрин (Ирандин ва хазарейвийрин гуьгъуллубурни кваз) агалкьунри Алепподин кефердинни рагъэкъечIдай пата боевикрин чIехи десте гьалкъада туна. 28-июлдиз шегьердай ислягь агьалияр экъечIун патал пуд рехъ ва яракь эцигун кьетIнавай боевикар патал кьилдин рехъ ахъайнавайди малумарнай.

МискIинар агалзава

Франциядин къенепатан крарин министр Бернар Казнёва малумарайвал, 2015-йисан декабрдилай уьлкведин властри экстремизм пропаганда ийизвайвиляй къадалай гзаф мискIинар ва кпIардай кIвалер агалнава. Идан гьакъиндай 1-августдиз "Европа-1" радиостанцияди хабар гана.

"Чна виридан фикирар кваз кьазва, чи уьлкведа душманвал вяз ийизвай касдиз, чи принциприз гьуьрмет тийизвайбуруз, гьа гьисабдай яз итимринни дишегьлийрин барабарвал кваз такьазвайбуруз чка авач", - малумарна уьлкведин МВД-дин кьили Франциядин мусурманрин советдин регьберрихъ галаз гуьруьшмиш хьайидалай гуьгъуьниз.

Диндин объектар агалунин гьалариз баянар гудайла, Казнёва тагькимарна хьи, адан ведомстводиз авай малуматар гьисаба кьуналди, имамри радикализмдин идеяяр вяз ийизвай са жерге мискIинрин ва кпIардай кIвалерин кIвалах акъвазарун гележегдани давам жеда.

Алай вахтунда Франция исламдин диндин 2,5 агъзурдав агакьна объектар ава, абурукай 120 объект агалунин къурхулувилик ква.

Алай йисан 29-июлдиз Франциядин гьукуматдин премьер-министр Мануэль Вальса малумарайвал, уьлкведа авай мискIинар къецепатай финансламишун акъвазардай мумкинвилиз килигун чарасуз я. Адан гафаралди ихьтин къадагъа тайин тушир вахтуналди кардик хьун лазим я.

26-июлдиз Франциядин президент Франсуа Олланда уьлкве "Исламдин государстводихъ" галаз дяведик экечIнавайди къейдна. Эхиримжи варцара Франция са шумуд теракт арадал гьана. Абурай жавабдарвал Россиядин территориядал къадагъа авунвай "Исламдин государство" тIвар алай террориствилин дестеди вичин хивез къачуна.

26-июлдин пакамахъ чукIулралди яракьламиш хьанвай кьве касди Франциядин кеферпата авай католикрин килисада залукар кьуна. Гьужумунин нетижада 86 йис хьанвай кешиш яна кьена, полициядин серенжем кьиле тухудай вахтундани кьвед кьена. Абур "Исламдин государстводин" терефдарар тир.

2016-йисан 14-июлдиз уьлкведин милли суварин гьуьрметдай - Бастилия къачур йикъан - салютдилай гуьгъуьниз Средиземный гьуьлуьн кьерехда авай Ницца шегьердин ял ядай ва сейр ийидай куьчедиз пар чIугвадай машин гьална. Адан рулдихъ бине Тунисдай тир Мухаммед Булель галай. Ада машин инсанрал гьална ва къастунай абур машиндик кутуна, 84 кас телеф хьана. Полицейскийри гуьлле гана, тахсиркар яна кьена.

2015-йисан 13-ноябрдиз Париждин жуьреба-жуьре районра сад-садахъ галаз алакъалу са шумуд гьужум арадал атана. Кафеда авайбур ва "Батаклан" тIвар алай концертар гудай залда хъиткьинарунин ва гуьлле гунин нетижада 130 кас телеф, 350-далай гзаф буруз зиянар хьана.

Химический яракь ишлемишна

Террориствилин дестейрин боевикри Сириядин Алепподин куьгьне шегьердин районда химический яракь ишлемишна. Идан гьакъиндай 2-августдиз, шегьердин ополченидин векилдин гафарал асаслу хьана, "ЦIийивилер" РИА-ди хабар гана. Абуру Бабэль-Фарадж ва Бустан-Кель-Аб магьлейра зегьерламишдай шей авай снарядар хъиткьинарна.

"Террористри бамиш жедай ва нервийрин система зайифардай шейэр квай яракь ишлемишна", - гъавурдик кутуна векилди. Адан делилралди, ислягь вад агьали телеф хьана.

2-августдиз хабар гайивал, зегьерламишдай шейэр авай кьве челег, фикирзавайвал хлор авай, малум тушир вертолетдай Идлиб вилаятда авай Сириядин Саракеб шегьердал гадарна. Виликамаз авай делилралди, 23 касдиз зиянар хьана, асул гьисабдай - дишегьлийриз ва аялриз.

Идалайни гъейри, саласа йикъан йифиз Рейтер агентстводи хабар гайивал, Россиядин Ми-8 вертолет яна вегьей районда, Сириядин Саракеб шегьердин патав малум тушир вертолетди зегьерламишдай газ авай шейэр гадарна. Нетижада са шумуд цIуд касдиз зиянар хьана.

Россиядин Президентдин пресс-секретарь Дмитрий Пескова Сирияда зегьерлу газ ишлемишун кьасухдай авунвай кар я лагьана. Вашингтонда малумарайвал, эгер зегьерлу газ авай контейнерар гадарнавайдан гьакъиндай малумат тестикь хьайитIа, им лап еке месэла жеда.

ЯхцIурни ирид кас кьунва

Эрменистандин милли хатасузвилин къуллугъди (СНБ) Ереванда полициядин дарамат кьунай уголовный дело ахтармишунрин сергьятра аваз 47 кас кьунва ва дустагънава. Идан гьакъиндай 1-августдиз СНБ-дин пресс-къуллугъди хабар гана.

Дустагънавай 24 касдик "Залукар кьунай", "Дарамат кьунай, ам терг авунин ва я зиянар гунин хаталувиляй" ва "Законсуздаказ гуьлле алай яракь маса къачунай, маса гунай, хуьнай, санай-масаниз тухунай ва я жував гваз къекъуьнай" статьяйрай тахсир кутунва.

Эрменистандин СНБ-дин силисдин управлениди и уголовный дело виликамаз силис кьадай органдиз вугунин гьакъиндай прокуратурадиз чар ракъурнава.

31-июлдиз Ереванда милли полициядин патрульно-постовой полкунин территория азад ийидай серенжем акьалтIна. "Сасна црер" яракьлу дестедин вири членри властриз рей гана. Гьа и юкъуз "Сасна црердин" членри кьве залук ахъайнай.

30-июлдиз СНБ-ди дарамат кьунвайбурувай анаг чкадин вахтуналди киш йикъан нянин сятдин вадалди азад авун ва рей гун кIевелай истемишна. Са тIимил вахт алатайла, дестедин вири членри гуьлле гана ва полицейский яна кьена.

Ереванда полицейский частунин дарамат 17-июлдиз кьунай. Гьужумай вахтунда полициядин полковник телеф, къенепатан крарин органрин пуд къуллугъчидал хирер хьанай. Яракьлу дестеди президент Серж Саргсян отставкадиз фин ва "ЦIийи Эрменистан" радикальный оппозициядин гьерекатдин регьбер Жирайр Сефилян азад авун истемишзавай. Ам июндин эхирра законсуздаказ яракь хуьнай тахсирлу авунай.

Чубарова тестикьарна

Украинадин Верховный Рададин депутат, Россияда къадагъа авунвай "Крымдин татаррин халкьдин межлис" экстремиствилин дестедин регьбер Рефат Чубарова Крым РФ-дин Кьиблепатан Федеральный округдихъ галаз сад авунин нетижада полуостров тамамдаказ Россиядин регион хьанвайди тестикьарна. Идан гьакъиндай ада "112 Украина" телеканалдин эфирда малумарна.

"Гьам Крымдин чил, гьамни агьалияр Вириоссиядин къайдайрал гъида. Ана тамамдаказ Россиядиа хьтин яшайиш, Россиядин къайдаяр, килиса ва культура жеда", - лагьана Чубарова.

28-июлдиз Украинадин МИД-дин политикадин ва коммуникациядин департаментдин директор Алексей Макеева малумарна хьи, Киевди Крым Россиядин Кьиблепатан федеральный округдихъ галаз сад авуна лугьуз аксивал къалурна. Геж хьиз, гьа и юкъуз Киевдилай Крым ЮФО-дин составдик кухтуна лугьуз ООН-дин Хатасузвилин Советдиз арза вугуз алакьнач.

Алатай гьафтедин хемис юкъуз Россиядин Президент Владимир Путина вичин Указдалди Крымдин федеральный округ ЮФО-дин составдик кутуна. Сад авунвай округда государстводин кьилин тамам ихтиярар авай векилвиле 2008-йисан майдилай ЮФО-дин полпреддин къуллугъдал хьайи Россиядин виликан генеральный прокурор Владимир Устинов тайинарнава. Кремлдин официальный векил Дмитрий Пескова гъавурдик кутуна хьи, Крым ва Севастополь ЮФО-дик кутунин себеб идара авунин менфятлувал хкажун я.

Крымдин федеральный округ 2014-йисан мартдиз Крым Россиядик ахкатайдалай гуьгъуьниз тешкилнай. Адан составдик Федерациядин кьве субъект акатзавай: Республика Крым ва федеральный метлебдин Севастополь шегьер.

ЮФО 2000-йисан майдиз тешкилнай. Сифтедай адак Федерациядин 13 объект акатзавай. 2010-йисан январдиз адакай Кеферпатан Кавказдин федеральный округ хкудайдалай гуьгъуьниз абурун кьадар ругудан кьван тIимил хьана. Гила Крым ахкат хъувурдалай гуьгъуьниз адак 8 регион жезва: Адыгея, Калмыкия ва Крым республикаяр; Волгоградский, Астраханский ва Ростовский областар; Краснодарский край ва Севастополь.

Ямалда - Сибирдин язва азар

Салехард шегьерда азарлу 90 кас больницайра къаткурнава, абурукай 50 аялар я. Миргихъанрикай 8 касдик Сибирдин язва акатнавайди тестикь хьанва.

Ямало-Ненецкий автономный округдин губернатордин пресс-секретарь Наталья Хлопуновадин гафаралди, Салехард шегьерда авай окружной больницада алай вахтунда Сибирдин язва авай чкайрай акъуднавай 90 кас къаткурнава, хабар гузва ТАСС-ди.

Адан гафаралди, азарлубурун гьал хъсанзава, духтурри суткадин кьиляй-кьилиз абурун гьалдал гуьзчивалзава. Къаткурнавайбурун чIехи пай аялар я.

Хлопуновади къейдна хьи, больницадиз алава ахтармишунар авун патал азар акатунин шак физвай вуж хьайитIани рекье тваз-ва. Алай вахтунда Ямало-Ненецкий автономный округда кIеви карантиндин къайда кардик ква. Алатай гьафтеда лап гзаф кьадарра миргер гиликьайдалай гуьгъуьниз малум хьайила, карантин кардик кутунай.

Азар акатнавай чкадай 160-дав агакьна инсанар масанриз куьчарнава. Абурун са пай аялар я. Са тIимил вахт идалай вилик Сибирдин язвадикди 12 йис хьанвай жаван кьейиди малум хьанай.

Эпидемиологри фикирзавайвал, инсанар кьиникьал гьидай инфекция пайда хьунин себеб лугьуз тежер жуьредин чимивал я: Ямалда тамам са вацра 35 градусдин чимивал хьана. Ямалда эхиримжи 75 йисан вахтунда (1941-йисалай) Сибирдин язва азар пайда хъхьай сад лагьай сефер я.

Рекъем

• Шегьердиз гьахь тавуна, Дербентдин къерехдихъай рехъ туькIуьрун патал **999 миллион манат** чара авунва.

ЦБ-дин курсуналди къенин юкъуз:

1 доллар - 67,00 манат,
1 евро - 75,00 манат,
къизил (1 гр) - 2920,42 манат,
гимиш (1 гр) - 44,53 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.
Гьазурайди - Шагьисмаил ГЬАЖИМИРЗОЕВ

ЛезГи газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкьдин Собрание ва РД-дин Гьукумат
367000, Махачкъала, Ленинан майдан, 2

КЬИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ВЕЛИЕВА

Газет массовый коммуникацийрин хиле законодательстводал амал авунал гуьзчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекьяй РФ-дин Федеральный кьуллугъдин Кьиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.
ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь
Макъалаяр редакцияди туькIуьр хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахьун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкъала, I Петрдин проспект, 61. Печатдин кIвал

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ - ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЬИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А. Х. ГЬАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЬАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 16.00

Газет **"Лотос"** ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала, Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7841

Гъ - И лишандик квай материалар гьакъидихъ чапзавайбур я.
12+ - Икьван яшар хьанвайбуру кIелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:
ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"
УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Гъ

Мубаракрай!

И мукьвара чав гзаф шад хабар агакьна. Чи халкьдин рикI алай автор, вичин эсерар чна гьамиша гьуьрметдин гьиссералди ва шадвилелди кIелзавай Арбен КЪАРДАШАЗ "Дагъустандин халкьдин шаир" лагьай тIвар ганва. Им, гьелбетда, вири лезги халкь паталди кьетIен вакъиа я ва и карди чак виридак лувар кутуна.

Къейд авун лазим я хьи, алатай асирдин 80-йисара лезги литературадиз атай Арбен Къардаш алай девирда чи шаиррикай вири Урусатдин кIелчийриз малум тир сад лагьай кас я.

Арбен Къардаш, шаирвилелай гъейри, устад прозаик, драматург, магьир таржумачи, хци публицист хьизни машгьур я.

Чна, Арбен Къардашан эсеррин кIелчийри, адаз "Дагъустандин халкьдин шаир" тIвар къачун рикIин сидкьидай мубаракзава ва инлай кьулухъни чIехи агалкьунар хьун чи мурад я. Чи халкьдин арадай акъатнавай ихьтин чIехи бажарагъ авай ксариз гьуьрмет авун, гьич тахьайтIа абурун руьгьдик лувар кутун чи гьар садан буржи я.

Нариман РАМАЗАНОВ, Дагъустандин лайихлу духтур
Азиз МИРЗЕБЕГОВ, Дагъустандин лайихлу муаллим

* * *

Вич неинки Дагъустанда, гьакIни вири Россияда машгьур бажарагълу шаир Арбен КЪАРДАШАЗ "Дагъустандин халкьдин шаир" лагьай чIехи тIвар гун Къурушдал яшамиш жезвай стхаяр тир муаллим ЗАКИРОВ Агьалидини духтур Сабира рикIин сидкьидай мубаракзава.

Къуй ви къелем мадни хци хьурай, гьуьрметлу дуст Арбен!..

Гьам яратмишунрин, гьамни уьмуьрдин рекьера вахъ мадни еке агалкьунар хьурай!

Вун тебрик авун — Арш къачуз цавуз:
Кар я чаз кьетIен? — Кьил хкаж: Арбен!..

Информационное письмо

Министерства печати и информации РД о конкурсе проектов на гранты Главы РД в области СМИ

Объявлен конкурс проектов на гранты Главы Республики Дагестан в 2016 году. Указом Главы Республики Дагестан от 14 июля 2016 года № 218 утверждены следующие гранты Главы РД в области средств массовой информации:

- ***2 гранта по 250 тыс. рублей*** - на поддержку творческих проектов журналистов республиканских средств массовой информации на национальных языках;
- ***2 гранта по 200 тыс. рублей*** - на реализацию проектов, направленных на формирование и популяризацию положительного образа Республики Дагестан в информационно-телекоммуникационной сети Интернет;
- ***2 гранта по 300 тыс. рублей*** - на поддержку творческих проектов журналистов на инновационную тематику;
- ***1 грант по 300 тыс. рублей*** - на поддержку творческих проектов, направленных на воспитание культуры у молодежи;
- ***1 грант по 450 тыс. рублей*** - на создание цикла телепередач, направленных на разъяснение социальной опасности распространения идеологии и практики экстремизма;
- ***2 гранта по 500 тыс. рублей*** - на подготовку и размещение телевизионных и видеороликов на социально значимую тематику.

Всего - 10 грантов в общей сумме 2750000 рублей. Информация об условиях конкурса размещена на официальном сайте Министерства печати и информации РД: **http://www.rdpress.ru/** в разделе Документы / Конкурсы, гранты.

Прием документов на конкурс проводится в Министерстве печати и информации РД по адресу: **Республика Дагестан, г. Махачкала, пр. Насрутдинова, 1а.**

Заявка и сопутствующие документы должны быть поданы в срок до **16 сентября 2016 г.**

Уведомление секретаря Общественной палаты РФ о начале процедуры выдвижения кандидатур в состав общественной наблюдательной комиссии

Общероссийским, межрегиональным, региональным общественным объединениям

Сообщаю, что в соответствии с Федеральным законом от 10.06.2008 г. № 76-ФЗ "Об общественном контроле за обеспечением прав человека в местах принудительного содержания и о содействии лицам, находящимся в местах принудительного содержания" со 2 августа 2016 года начинается процедура выдвижения кандидатур в состав общественной наблюдательной комиссии Республики Дагестан.

Предлагаю общественным объединениям принять участие в выдвижении кандидатур в состав общественной наблюдательной комиссии Республики Дагестан и в течение 60 дней направить на имя секретаря Общественной палаты Российской Федерации А.В.Бречалова соответствующее заявление и документы, предусмотренные названным Федеральным законом.

Информация о порядке образования общественных наблюдательных комиссий в субъектах Российской Федерации и Рекомендации по выдвижению кандидатов в члены общественных наблюдательных комиссий размещены на сайте Общественной палаты Российской Федерации **http://www.oprf.ru.**

Справки по телефону: **8(495)221-83-63 доб. 8029.**

Секретарь Общественной палаты Российской Федерации
А.В.БРЕЧАЛОВ

МВД по Республике Дагестан информирует о том, что любой гражданин, иностранный гражданин и лицо без гражданства может обратиться с сообщением о событиях, угрожающих личной или общественной безопасности и иных обстоятельствах с возможными признаками преступления или административного правонарушения.

Обращения принимаются круглосуточно:

- *в дежурных частях органов внутренних дел;*
- *по телефону - 02;*
- *по Единому экстренному каналу помощи - 102/112 (для любых операторов мобильной связи);*
- *по телефону доверия МВД по Республике Дагестан - 98-48-48;*
- *также можно обратиться с сообщением на официальном сайте МВД по Республике Дагестан.*

Вся информация, поступающая на указанные номера телефонов и сайт МВД по Республике Дагестан, рассматривается в установленном порядке, согласно регламентам МВД.

Пресс-служба МВД по Республике Дагестан

Утерянный сертификат на материнский капитал, серия МК-2 № 0162903 на имя **КАЗИМБЕКОВОЙ Румины Рустамхановны**, выданный 15.12.2008 г. государственным учреждением - управлением пенсионного фонда РФ по Пронскому району Рязанской области, считать недействительным.

Къ.АКИМОВАН "100 зурба лезги" ("Сто выдающихся лезгин") ктаб басмадай акъатна. Подписчикривай чпин ктабар вахчуз, кIандайбурувай маса къачуз (1 ктаб - **1000 м**) жеда. Тел.: **8-988-205-29-70**

Мергьяматлувилин "Муграгъ" тешкилатди
Шали ШЕРИФОВ
рагьметдиз финихъ галаз алакъалу яз вири Бутаевриз, вири Загьировриз, рагьметлудан хизанриз, багърийриз башсагълугъвал гузва.